Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа № 47»
Советского района г.Казани

Приказ № 226 от 07 ноября 2017 года

«О внесении изменений в образовательную программу основного общего образования со второй четверти 2017-2018 учебного года»

На основании решения педагогического совета от 19.10.2017 года (Протокол № 5), а также во исполнение приказов по школе № 220 от 21.10.2017 года

Приказываю:

1. Ввести изменения в образовательную программу основного общего образования МБОУ «Средняя общеобразовательная школа № 47» советского района г. Казани:
1.1. Исключить из образовательной программы страницы с 26-го по 34, с 133-го по 150.
1.2. В целевой раздел, в части планируемых результатов освоения обучающимися ООП ООО, а именно, внести изменения в планируемые результаты по предмету «Родной язык и литература».
1.3. В содержательный раздел, в части обязательного минимума содержания, а именно, дополнить обязательным минимумом содержания по предмету «Родной язык и литература» с включением критериев оценивания по предмету «Родной язык и литература» (Приложение № 1).
1.4. В организационный раздел, в части учебного плана.
2. Ввести в ООП ООО четвертый вариант учебного плана из примерной основной образовательной программы основного общего образования (Приложение № 2).
3. Ввести в действие основную образовательную программу основного общего образования в новой редакции с 07.11.2017 года

Директор школы: **А.В.Афонский**

Приложение №1

к приказу № 226 от 07 .11.2017 года

Планируемые результаты освоения обучающимися ООП ООО

Изучение предметной области "Родной язык и литература" должно обеспечить:

- воспитание ценностного отношения к родному языку и родной литературе как хранителю культуры, включение в культурно-языковое поле своего народа;
- приобщение к литературному наследию своего народа;
- формирование причастности к свершениям и традициям своего народа, осознание исторической преемственности поколений, своей ответственности за сохранение культуры народа;
- обогащение активного и потенциального словарного запаса, развитие у обучающихся культуры владения родным языком во всей полноте его функциональных возможностей в соответствии с нормами устной и письменной речи, правилами речевого этикета;
- получение знаний о родном языке как системе и как развивающемся явлении, о его уровнях и единицах, о закономерностях его функционирования, освоение базовых понятий лингвистики, формирование аналитических умений в отношении языковых единиц и текстов разных функционально-смысловых типов и жанров.

Предметные результаты изучения предметной области "Родной язык и литература" должны отражать:

Родной язык и литература

1) совершенствование видов речевой деятельности (аудирования, чтения, говорения и письма), обеспечивающих эффективное взаимодействие с окружающими людьми в ситуациях формального и неформального межличностного и межкультурного общения;

2) понимание определяющей роли языка в развитии интеллектуальных и творческих способностей личности в процессе образования и самообразования;

3) использование коммуникативно-эстетических возможностей родного языка;

4) расширение и систематизацию научных знаний о родном языке; осознание взаимосвязи его уровней и единиц; освоение базовых понятий лингвистики, основных единиц и грамматических категорий родного языка;

5) формирование навыков проведения различных видов анализа слова (фонетического, морфемного, словообразовательного, лексического, морфологического), синтаксического анализа словосочетания и предложения, а также многоаспектного анализа текста;

6) обогащение активного и потенциального словарного запаса, расширение объема используемых в речи грамматических средств для свободного выражения мыслей и чувств на родном языке адекватно ситуации и стилю общения;

7) овладение основными стилистическими ресурсами лексики и фразеологии родного языка, основными нормами родного языка (орфоэпическими, лексическими, грамматическими, орфографическими, пунктуационными), нормами речевого этикета; приобретение опыта их использования в речевой практике при создании устных и письменных высказываний; стремление к речевому самосовершенствованию;

8) формирование ответственности за языковую культуру как общечеловеческую ценность.

9) осознание значимости чтения и изучения родной литературы для своего дальнейшего развития; формирование потребности в систематическом чтении как средстве познания

мира и себя в этом мире, гармонизации отношений человека и общества, многоаспектного диалога;

10) понимание родной литературы как одной из основных национально-культурных ценностей народа, как особого способа познания жизни;

11) обеспечение культурной самоидентификации, осознание коммуникативно-эстетических возможностей родного языка на основе изучения выдающихся произведений культуры своего народа, российской и мировой культуры;

12) воспитание квалифицированного читателя со сформированным эстетическим вкусом, способного аргументировать свое мнение и оформлять его словесно в устных и письменных высказываниях разных жанров, создавать развернутые высказывания аналитического и интерпретирующего характера, участвовать в обсуждении прочитанного, сознательно планировать свое досуговое чтение;

13) развитие способности понимать литературные художественные произведения, отражающие разные этнокультурные традиции;

14) овладение процедурами смыслового и эстетического анализа текста на основе понимания принципиальных отличий литературного художественного текста от научного, делового, публицистического и т.п., формирование умений воспринимать, анализировать, критически оценивать и интерпретировать прочитанное, осознавать художественную картину жизни, отраженную в литературном произведении, на уровне не только эмоционального восприятия, но и интеллектуального осмысления.

Личностными результатами освоения выпускниками основной школы программыявляются:

1) понимание русского языка как одной из основных национально-культурных ценностей русского народа, определяющей роли родного языка в развитии интеллектуальных, творческих способностей и моральных качеств личности, его значения в процессе получения школьного образования;

2) осознание эстетической ценности русского языка; уважительное отношение к родному языку, гордость за него; потребность сохранить чистоту русского языка как явления национальной культуры; стремление к речевому самосовершенствованию;

3) достаточный объем словарного запаса и усвоенных грамматических средств для свободного выражения мыслей и чувств в процессе речевого общения; способность к самооценке на основе наблюдения за собственной речью.

Метапредметными результатами освоения выпускниками основной школы программыявляются:

1) владение всеми видами речевой деятельности:

Аудирование и чтение:

• адекватное понимание информации устного и письменного сообщения (коммуникативной установки, темы текста, основной мысли; основной и дополнительной информации);

• владение разными видами чтения (поисковым, просмотровым, ознакомительным, изучающим) текстов разных стилей и жанров;

• адекватное восприятие на слух текстов разных стилей и жанров; владение разными видами аудирования (выборочным, ознакомительным, детальным);

• способность извлекать информацию из различных источников, включая средства массовой информации, компакт-диски учебного назначения, ресурсы Интернета; свободно пользоваться словарями различных типов, справочной литературой, в том числе и на электронных носителях;

• овладение приемами отбора и систематизации материала на определенную тему; умение вести самостоятельный поиск информации; способность к преобразованию, сохранению и передаче информации, полученной в результате чтения или аудирования;

• умение сопоставлять и сравнивать речевые высказывания с точки зрения их содержания, стилистических особенностей и использованных языковых средств;

говорение и письмо:

• способность определять цели предстоящей учебной деятельности (индивидуальной и коллективной), последовательность действий, оценивать достигнутые результаты и адекватно формулировать их в устной и письменной форме;

• умение воспроизводить прослушанный или прочитанный текст с заданной степенью свернутости (план, пересказ, конспект, аннотация);

• умение создавать устные и письменные тексты разных типов, стилей речи и жанров с учетом замысла, адресатаи ситуации общения;

• способность свободно, правильно излагать свои мысли в устной и письменной форме, соблюдать нормы построения текста (логичность, последовательность, связность, соответствие теме и др.); адекватно выражать свое отношение к фактам и явлениям окружающей действительности, к прочитанному, услышанному, увиденному;

• владение различными видами монолога (повествование, описание, рассуждение; сочетание разных видов монолога) и диалога (этикетный, диалог-расспрос, диалог-побуждение, диалог — обмен мнениями и др.; сочетание разных видов диалога);

• соблюдение в практике речевого общения основных орфоэпических, лексических, грамматических, стилистических норм современного русского литературного языка; соблюдение основных правил орфографии и пунктуации в процессе письменного общения;

• способность участвовать в речевом общении, соблюдая нормы речевого этикета; адекватно использовать жесты, мимику в процессе речевого общения;

• способность осуществлять речевой самоконтроль в процессе учебной деятельности и в повседневной практике речевого общения; способность оценивать свою речь с точки зрения ее содержания, языкового оформления; умение находить грамматические и речевые ошибки, недочеты, исправлять их; совершенствовать и редактировать собственные тексты;

• умение выступать перед аудиторией сверстников с небольшими сообщениями, докладом, рефератом; участие в спорах, обсуждениях актуальных тем с использованием различных средств аргументации;

2) применение приобретенных знаний,умений и навыков в повседневной жизни;способность использовать родной язык как средство получения знаний по другим учебным предметам; применение полученных знаний, умений и навыков анализа языковых явлений на межпредметном уровне.

3) коммуникативно целесообразное взаимодействие с окружающими людьми в процессеречевого общения, совместного выполнения какого-либо задания, участия в спорах, обсуждениях актуальных тем; овладение национально-культурными нормами речевого поведения в различных ситуациях формального и неформального межличностного и межкультурного общения.

Предметными результатами освоения выпускниками основной школы программы порусскому (родному) языку являются:

1) представление об основных функциях языка, о роли русского языка как национального языка русского народа, как государственного языка Российской Федерации и языка межнационального общения, о связи языка и культуры народа, о роли родного языка в жизни человека и общества;

2) понимание места родного языка в системе гуманитарных наук и его роли в образовании в целом;

3) усвоение основ научных знаний о родном языке; понимание взаимосвязи его уровней и единиц;

4) освоение базовых понятий лингвистики: лингвистика и ее основные разделы; язык и речь, речевое общение, речь устная и письменная; монолог, диалог и их виды; ситуация речевого общения; разговорная речь, научный, публицистический, официально-деловой стили, язык художественной литературы; жанры научного, публицистического, официально-делового стилей и разговорной речи; функционально-смысловые типы речи (повествование, описание, рассуждение); текст, типы текста; основные единицы языка, их признаки и особенности употребления в речи;

5) овладение основными стилистическими ресурсами лексики и фразеологии русского языка, основными нормами русского литературного языка (орфоэпическими, лексическими, грамматическими, орфографическими, пунктуационными), нормами речевого этикета и использование их в своей речевой практике при создании устных и письменных высказываний;

6) опознавание и анализ основных единиц языка, грамматических категорий языка, уместное употребление языковых единиц адекватно ситуации речевого общения;

7) проведение различных видов анализа слова (фонетический, морфемный, словообразовательный, лексический, морфологический), синтаксического анализа словосочетания и предложения, многоаспектного анализа текста с точки зрения его основных признаков и структуры, принадлежности к определенным функциональным разновидностям языка, особенностей языкового оформления, использования выразительных средств языка;

8) понимание коммуникативно-эстетических возможностей лексической и грамматической синонимии и использование их в собственной речевой практике;

9) осознание эстетической функции родного языка, способность оценивать эстетическую сторону речевого высказывания при анализе текстов художественной литературы.

В результате изучения

Ученик научится:

- самореализовывать собственные потребности и возможности через занятия риторикой и культурой речи.
- выражать собственные мысли через слово;
- владеть грамотной устной и письменной речью;
- ответственно относиться к результатам собственной деятельности;
- ориентироваться в системе моральных норм и ценностей;
- использовать достаточный объём словарного запаса, грамматических и речевых средств для свободного выражения мыслей и чувств в процессе речевого общения, выражения собственного мнения и аргументирования собственной позиции; - использовать способность к самооценке на основе наблюдения за собственной речью;
- понимать значение коммуникативных умений и навыков для построения эффективного речевого общения с представителями любой целевой аудитории с учётом реализации поставленных целей; - уважительно относиться к языку как средству коммуникации, испытывать потребность в его совершенствовании.

- самостоятельно определять цель предстоящей деятельности, последовательность действий, оценивать достигнутые результаты и адекватно оценивать их; - понимать проблему, выдвигать и обосновывать собственное мнение, подбирать аргументы для подтверждения собственной позиции;
- строить устные и письменные высказывания в одном из жанров прессы, формулировать выводы; - сопоставлять и сравнивать речевые высказывания с точки зрения их содержания, жанровых особенностей и использованных языковых средств;
- свободно, правильно излагать собственные мысли в устной и письменной форме, адек-ватно выражать отношение к фактам и явлениям окружающей действительности, к прочитанному, к прослушанному, к увиденному; - адекватно использовать речевые средства для решения различных коммуникативных задач;

- работать в сотрудничестве с другими, осуществлять взаимный контроль, оказывать необходимую помощь друг другу;

- работать с различными источниками информации, находить её, анализировать, преобразовывать, использовать в своей деятельности.

Ученик получит возможность научиться:

- *уважительно относиться к мнению окружающих, быть терпимым, отзывчивым по отношению к другим людям;*
- *принимать систему моральных норм и ценностей.*
- *обладать моральным сознанием и компетентностью в решении проблем на основе личностного выбора, нравственным чувством и нравственным поведением.*
- *самостоятельно планировать пути достижения целей, в том числе альтернативных, осознанно выбирать наиболее эффективные способы решения задач;*
- *владеть основами самоконтроля, самооценки, принимать решения и осуществлять осознанный выбор в собственной деятельности;*
- *организовывать учебное сотрудничество и совместную деятельность со сверстниками, работать индивидуально и в группе: находить общее решение и разрешать конфликты на основе согласования позиций.*

II. СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА «РОДНОЙ ЯЗЫК»

Речь и речевое общение. Речь устная и письменная, диалогическая и монологическая.

Сферы речевого общения. Функциональные разновидности языка (разговорная речь, функциональные стили: научный, публицистический, официально-деловой; язык художественной литературы), их основные особенности. Ситуации речевого общения.Особенности общения и умения общаться, роль и функции общения в современном мире.Классификация общения, их отличительные черты, уместность использования разных видов общения в речевой ситуации.Употребление речевого общения в разных сферах, специфика каждой сферы речевого общения.
Типологические признаки непосредственное и опосредованное общение, их особенности. Основные виды общения, отличительные черты и особенности, уместное употребление невербального общения. Характерные особенности тона речи, отличие тона от интонации, взаимодействия между участниками образовательного процесса. Особенности общения в деловой обстановке, значение культуры речи в диалоге. Особенности и прямое назначение мимики и жестикуляции. Сравнительная характеристика жестов разных народов, общее и отличное, функция жестов в общении.

Основные жанры научного(отзыв, реферат, выступление, доклад, статья, рецензия), публицистического(выступление, статья, интервью, очерк), официально-делового(расписка, доверенность, заявление, резюме) стилей, разговорной (рассказ, беседа, спор) речи. Культура речи. Критерии культуры речи.

Текст как продукт речевой деятельности. Функционально-смысловые типы текста: повествование, описание, рассуждение. Структура текста. Основные виды информационной переработки текста: план, конспект, аннотация. Анализ текста с точки зрения его темы, основной мысли, структуры, принадлежности к функционально-смысловому типу, определенной функциональной разновидности языка, определенному стилю.Понятие текста, текст как единица синтаксиса, отличия текста от слова и словосочетания, функции текста, составляющие текста.Тема и основная мысль текста как его главные составляющие, умение определять тему и основную мысль в текстах разных жанров.Требования к оформлению текста, абзацное членение, наличие структурно-смысловых частей текста. Понятие о вторичных текстах, создание вторичных текстов из

уже существующих.Особенности пересказа, виды пересказа, умение пересказывать текст подробно, выборочно, сжато и т.д.

Представление о публичной речи. Значение публичной речи для народа. Соблюдение этики при составлении публичной речи.

Понятие об ораторской речи. Понятие «оратор», требования к написанию ораторской речи.

Понятие о речевых информационных жанрах, специфика написания разных информационных жанров.

Требования к составлению вывесок, объявлений, аннотаций, их отличительные особенности и назначение.

Понятие о бытовых жанрах, их разновидности и классификации, значение бытовых жанров в жизни

Особенности беседы и разговора, создания текста беседы и разговора на заданную тему.Голос как основной фактор общения. Анализ собственного записанного голоса. Работа с голосовыми данными, их коррекция. Составление голосового сценария.Значение невербальных видов общения. Определение позы, мимики, жестов. Молчание как невербальное средство общения. Этика в невербальном общении.

Этика в разговоре. Возражение как вид несогласия коммуникантов.Спор как форма общения. Значение аргументов и доказательств в споре. Их отличия. Определения оппонента. Этика в споре.

Отличительные особенности газетных жанров, определение специфики хроники, заметки, репортажа, составление текстов заметки и репортажа.Разновидности газетных жанров. Отличие заметки от хроники. Работа по алгоритму с хроникой и заметками.Особенности и структура журналистского текста в аспекте разных жанров прессы.Образ репортера в истории советско-российской журналистики, роль репортера в современности, составление репортажа «с места событий».

Характеристика вопросов и ответов. Структура полного и неполного ответов на поставленные вопросы. Сравнительная характеристика предметов и людей в литературе, составление сравнительной литературы.

Возможности речи, вычленение достоинств и недостатков речи. Выразительная речь как отличительная особенность чтецов и ораторов. Работа над выразительностью речи.

Определение учебной литературы. Работа с учебной литературой. Определение выписки, конспекта, тезисов, сообщения, реферата. Работа с данными жанрами.

Определение деловых жанров, их классификация, составление личного официального письма с благодарностью. Работа с автобиографиями, протоколами. Составление отчета о работе.

Представление устных сообщений с презентацией, инсценировка ситуаций с заданным финалом, составление собственных сценарий с разными видами речи.

Работа с голосовыми данными, прослушивание записей собственного голоса, составление голосового сценария.

Составление плана статьи учебника, характеристика основных невербальных средств общения. Работа с учебной литературой, конспектирование и тезирование учебного текста, составление аналитической справки о проделанной работе.

Понятие речевых жанров малых форм, умение отличать каждый жанр друг от друга

Овладение основными видами речевой деятельности: аудированием (слушанием), говорением, чтением, письмом.

Адекватное восприятие устной и письменной речи в соответствии с ситуацией речевого общения. Создание устных монологических и диалогических высказываний на актуальные социально-культурные, нравственно-этические, бытовые, учебные темы в соответствии с целями и ситуацией общения.

Овладение различными видами чтения (ознакомительное, изучающее, просмотровое), приемами работы с учебной книгой и другими информационными источниками, включая ресурсы Интернета.

Изложение содержания прослушанного или прочитанного текста (подробное, сжатое, выборочное). Написание сочинений различных видов; создание текстов разных стилей и жанров: тезисы, конспект, отзыв, рецензия, аннотация; письмо; расписка, доверенность, заявление.

Личностные, метапредметные и предметные результаты освоения учебного предмета

Личностные УУД:

1. Объясняет принципы продуктивного диалога
2. Вербально выражает в процессе диалога собственные чувства к собеседнику.
3. анализировать изменения своего эмоционального состояния в процессе чтения, получения и переработки полученной информации и ее осмысления.
4. получил и проанализировал опыт обсуждения и установления норм поведения в отношении взрослых.
5. получил и проанализировал опыт участия в школьных и вне школьных мероприятиях.

Регулятивные УУД:

1.Обнаруживает и формирует учебную проблему.
2.Планирует пути достижения целей, отбирает методы.
3.Самостоятельно планирует и оценивает продукт своей деятельности.
4.Оценивает свои возможности достижения цели определенной сложности различной сфере.

Коммуникативные УУД:

1.Владеть монологической и диалогической формами речи в соответствии с грамматическими и синтаксическими нормами языка.
2. Определяет жанр и структуру письменного документа в соответствии с поставленной целью.
3.Адекватно использует выразительные средства языка.
4.Формулирует собственное мнение и позицию, аргументирует их.
5.Учитывает разные мнения и стремиться к координации различных позиций в сотрудничестве.

Познавательные УУД:

1.Знает основы ознакомительного и поискового чтения.
2.Умеет структурировать тексты.
3.Понимает переносный смысл выражений.
4.Употребляет различные обороты речи.
5.Самостоятельно проводит исследование на основе применения методов наблюдения и эксперимента.

Многолетний опыт работы словесников, его низкая результативность убеждает, что развитие речи (включающее работу по культуре речи) как один из многочисленных аспектов работы на уроках родного языка не решает основной задачи родного языка.

Эта задача – формирование такой личности, которая, могла бы, владея определенным запасом информации, сориентироваться в конкретной речевой ситуации, построить свое высказывание в соответствии с этой ситуацией, в том числе со своим замыслом, коммуникативным намерением.

Таким образом, «Родной (русский) язык и литература»как предмет филологического цикла, помогает решению задач, которые ставятся новым стандартом при обучении русскому языку и литературному чтению.

Риторические умения	*Понятийные и инструментальные знания*
Общение	
У–1. Определять основные компоненты коммуникативной (речевой) ситуации. **У–1.** Восстанавливать и описывать речевую ситуацию на основе текста рисунка, фрагмента фильма.	Чему учит риторика. Что такое общение? Речевая ситуация. Кто говорит (пишет, слушает, читает)? – Кому? Коммуникативная задача. Что? Как?
Виды общения	
У–1. Определять вид общения(по количеству общающихся и по средствам общения). **У–1.** Оценивать соответствие выбранного вида общения	По количеству общающихся: один – один; один – группа; один – много. Общение словесное – несловесное. Кому? Коммуникативная задача. Что? Как?

речевой ситуации.	
У–1. Осмысливать различия воттенках вежливости, в том, что такое истинная вежливость.	Вежливость. В чем она состоит. Вежливо – невежливо – грубо.
У–2. Овладеть этикетнымисредствами вежливости в таких ситуациях, как просьба, отказ, комплимент, спор.	Этикетный диалог. Вежливый отказ. Комплименты. Спор, но не ссора.
У–2. Вести этикетный диалог.	Этикетные диалоги.
Речевая деятельность	
У–1. Определять,в какой мересоблюдаются правила для слушающего. **У–1.** Определять вид слушания иприемы слушания. **У–1.** Критически оцениватьслушание собеседников.	***Слушание.*** Правила для слушающего.Рефлексивноеинерефлексивное слушание. Значение установки. Приемы рефлексивного и нерефлексивного слушания.
У–1. Оценивать соответствие чтения заданий установке. **У–1.** Определять вид чтения, уровень владения читательскими действиями.	Чтение и его суть. Значение установки. Виды чтения.
У–1. Находить коммуникативныенедочеты. **У–1.** Различать условныеобозначения коммуникативных нарушений. **У–2.** Исправлять тексты поусловным обозначениям редактора. **У–2.** Обозначать в«чужом»тексте коммуникативные недочеты.	***Письмо.*** Правка текста.Виды правки. (Зачеркниненужное. Добавь нужное. Замени слова и выражения. Измени последовательность.)
У–1. Оценивать, характеризовать голос товарища, персонажа. **У–2.** Распределять дыхание.	Голос, каким он может быть.
У–2. Произносить скороговорки и рассказывать докучные сказки. **У–2.** Регулировать громкость голоса, выделять главные по смыслу слова.	Скороговорки. Докучные сказки. Кричалки.
Качества речи	
У–1. Находить отклонения от	

Правильная речь.Надо–нельзя. Правильно–норм в устной и письменной речи. Неправильно – допустимо. Человек и нормы языка.

У–1. Искоренять ошибки в своей собственной речи. **У–1.** Определять коэффициент лексического богатства речи. **У–1.** Определять нарушения в точности речи.	Нормативные словари. Ортология. ***Хорошая речь.*** Богатство языка и богатство речи. Точность как коммуникативное качество речи. Разные виды точности.
Речевые жанры	
У–1. Определять замысел текста, характеризовать, в какой мере удалось его реализовать.	**Текст.** Смысловая цельность и связность текста. Замысел, как он воплощается. Тема и микротема. Типы заголовков. Ключевые слова, словосочетания и предложения. Вступительный и заключительный абзацы.
У–1. Анализировать исходный текст для пересказа (устного и письменного, подробного и краткого). **У–2.** Создавать текст пересказа в соответствии с поставленной речевой задачей.	***Вторичные тексты.*** Пересказы,подробные и краткие. Степень сжатия текста.
У–2. Составлять объявления устные и письменные.	***Речь деловая.*** Объявление устное и письменное.
У–2. Придумывать сказочные истории и рассказывать их.	***Речь художественная.*** Сказочные истории.
У–2. Рассказывать о случаях.	***Речь.разговорная.*** Рассказ о себе.

III. ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ ПО ТЕМАМ

5 класс

№	Тема урока	Количество часов
1	Общение.	1
2	Что значит общаться?	1
3	Речь правильная и хорошая.	1
4	Виды общения.	1
5	Стили общения.	1
6	Общение. Собеседники партнеры.	1
7	Общение. Коммуникативная задача.	1
8	Групповое, массовое общение.	1
9	Словесное и несловесное общение	1
10	Твой голос.	1
11	Мимика, жесты.	1
12	Слышать - слушать – понимать.	1
13	Кто и как слушает	1
14	Два основных правила слушания.	1
15	Чтение вот лучшее учение.	1
16	Умеем ли мы читать?	1
17	Правила чтения.	1
18	«Чтоб вершки не хватать».	1
19	Текст. Речевые жанры.	1

20	Текст. Речевые жанры.	1
21	Читаем и рассуждаем.	1
22	Читаем и рассуждаем.	1
23	Речь без ошибок.	1
24	Чья речь богаче?	1
25	Говори –пиши точно	1
26	Зачеркни ненужное.	1
27	Замени-надпиши ненужное.	1
28	Включи недостающее.	1
29	Будь вежлив.	1
30	Просить-умолять- клянчить.	1
31	Вежливый отказ.	1
32	Что такое комплимент?	1
33	Давайте говорить друг другу комплименты.	1
34	Текст. Речевые жанры.	1
35	Тема, основная мысль, части текста.	1
36	Вторичные тексты.	1
37	Понятие о пересказе.	1
38	Краткий пересказ.	1
39	Кратко пересказываем тексты.	1
40	Подробный пересказ.	1
41	Подробно пересказываем тексты.	1
42	Что? Где? Когда?	1
43	Объявление.	1
44	Письменные объявления.	1
45	Что такое рассказ?	1
46	Рассказы.	1
47	Промежуточная аттестация.	1
48	Невыдуманный рассказ.	1
49	Что такое спор?	1
50	Сказочные действия, герои, язык.	1
51	Сочини свою сказку.	1
52	Итоговый урок. Повторение пройденного материала.	1

6 класс

№	Тема урока	Количество часов
1	Речь. Речевая ситуация.	1
2	Речевая ситуация,ее компоненты.	1
3	Адресат – кто он?	1
4	Содержание речи.	1
5	Слово ритора меняет ход истории.	1
6	Официальное неофициальное общение.	1
7	Официальное неофициальное общение.	1
8	Классное собрание.	1
9	Великая сила голоса.	1
10	Учим голос «летать».	1
11	Жесты помогают общаться.	1
12	Уместные и неуместные жесты.	1
13	Устная речь.	1

14	Слушание бывает разным.	1
15	Установка на восприятие.	1
16	Способы и приемы слушания.	1
17	Беседа, ее особенности.	1
18	Дружеская беседа.	1
19	Разные ответы.	1
20	Как важно начать.	1
21	Развернутый ответ.	1
22	Основная часть.	1
23	Конец – делу венец.	1
24	Учимся читать учебный текст.	1
25	Учимся читать учебную литературу .Виды чтения.	1
26	Последовательность « знакомства» с учебной книгой.	1
27	Учимся отвечать. Типы ответов. Виды ответов.	1
28	Структура устного ответа.	1
29	Вежливое обращение.	1
30	Похвальное слово.	1
31	Что значит изобретать речь.	1
32	Разные речевые жанры.	1
33	Характеристикаречевыхжанров.	1
34	Понятие об аннотации.	1
35	Аннотации бывают разными.	1
36	Предисловие.	1
37	Отзыв.План.	1
38	Автор - рассказчик-герой рассказа.	1
39	Выдуманные истории.	1
40	Как управлять спором.	1
41	Беседа .	1
42	Письмо как речевой жанр.	1
43	Личное письмо.	1
44	Особенности писем.	1
45	Структура личного письма.	1
46	Письмо – поздравление.	1
47	**Промежуточная аттестация (тест).**	1
48	Понятие о притче.	1
49	Уместность её использования.	1
50	В мире жанров. Дневниковые записи.	1
51	Особенности интервью.	1
52	Итоговый урок. Повторение пройденного материала.	1

7 класс

№	**Тема урока**	**Количество часов**
1	Вводный урок . Что такое речевая ситуация?	1
2	Модель речевой ситуации.	1
3	Этапы подготовки к высказыванию	1
4	Компоненты где и когда мы общаемся?	1
5	Виды общения. Личное-публичное общение, их особенности	1
6	Официальное ,неофициальное общение	1
7	Умение пользоваться жестами и мимикой в соответствии ситуацией общения	1
8	Что мешает голосу «летать»?	1
9	Совершенствуем свой голос	1
10	Помощники слова(текст ,таблица)	1
11	Помощники слова(схема, визуальный ряд)	1
12	Помощники слова (Использование новых выразительных средств и знаковых систем)-повторение	1
13	Типы информаций . Логическая информация.	1
14	Эмоциональная информация	1
15	Фактуальная информация	1
16	Типы информаций. Повторение изученного	1
17	Концептуальная информация	1
18	Определять уместность выбора темы. Собеседника. Тона высказывания и т.д.	1
19	Разновидности ответов	1
20	Применение риторических действий к созданию устных и письменных высказываний на их подготовке.этапе речевой деятельности.	1
21	Определение, правила, описательная характеристика	1
22	Коммуникативные качества речи.	1
23	Коммуникативные качества речи. Уместность.	1
24	Обобщение и систематизация изученного.	1
25	Виды чтения.	1
26	Ознакомительное и изучающее чтение.	1
27	Приёмы осмысления учебного текста.	1
28	Знакомство.	1
29	Умение вступать в речевое общение, участвовать в диалоге.	1
30	Совет. Владение монологической и диалогической речью.	1
31	Выражение сочувствия, утешение (советовать — предостерегать, предупреждать).	1
32	Вежливое возражение.	1
33	Этапы редактирования.	1
34	Практическая работа по редактированию текста.	1
35	Культура цитирования.	1
36	Анализ текста с цитатами, способы включения цитат в текст.	1
37	Особенности публицистического стиля.	1
38	Личноеписьмо в газету, журнал.	1
39	Особенности делового стиля.	1
40	Заявление.	1
41	Объяснительная записка.	1
42	Разновидности ораторской речи.	1
43	Тезисы и аргументы.	1
44	Типы вопросов (проблемные и др.)	1

45	Культура спора.	1
46	Отзыв.	1
47	Рецензия на сочинение.	1
48	**Промежуточная аттестация (тест).**	1
49	Чужая речь в тексте.	1
50	Беседа и разговор.	1
51	Хроника. Заметка.	1
52	Репортаж. Повторение пройденного материала.	1

8 класс

№	Тема урока	Количество часов
	2 четверть (16 ч)	
1	Предтекстовые этапы. Этапы подготовки к высказыванию	1
2	Коммуникативные промахи, неудачи, ошибки.	1
3	Причины коммуникативных неудач и ошибок.	1
4	Развитие самоконтроля.	1
5	Виды общения	1
6	Контактное общение, ее особенности	1
7	Дистантное общение, ее особенности	1
8	Подготовленная речь	1
9	Частично подготовленная речь	1
10	Неподготовленная речь	1
11	Несловесные средства общения	1
12	Голос – одежда нашей речи	1
13	Послушаем свой голос	1
14	Совершенствуем свой голос	1
15	Контрольные вопросы	1
16	Обобщающий урок. Повторение пройденного материала.	1
17	Поза, ее коммуникативное значение	1
18	«Говорящие» жесты, мимика	1
19	Помощники слова: взгляд, улыбка.	1
20	Молчание – золото?	1
21	Устная речь.	1
22	Особенности устной речи	1
23	Типы информации: логическая и эмоциональная	1
24	Ситуативность, избыточность	1
25	Сегментация; паузы	1
26	Обдумывания, колебания, повторы.	1
27	Ситуативность	1
28	Избыточность	1
29	Сегментация	1
30	Паузы и обдумывания	1

31	Колебания и повторы	1
32	Учимся отвечать	1
33	Инструктивная речь.	1
34	Сравнительная характеристика.	1
35	Тестовые вопросы	1
36	Обобщающий урок. Повторение пройденного материала.	1
37	Группировка и классификация	1
38	Качества речи	1
39	Выразительная речь.	1
40	Учимся читать учебную литературу	1
41	Выписки.	1
42	Приемы осмысления учебного предмета	1
43	Конспекты, тезисы	1
44	Реферативное сообщение.	1
45	Информационная речь: ее разновидности.	1
46	Как строится аргументативный текст	1
47	**Промежуточная аттестационная работа.**	1
48	Культура выражения несогласия.	1
49	Языковая связь текста с фотографией.	1
50	Понятие о прецедентных текстах.	1
51	Портретный очерк, его особенности.	1
52	Итоговый урок. Повторение пройденного материала.	1

9 класс

№	**Тема урока**	**Количество часов**
1	Вводный урок .Общение.	1
2	Виды общения.	1
3	Виды общения: общая и частная.	1
4	Теоретическая и практическая риторика.	1
5	Профессионально-ориентированная речь.	1
6	Профессионально-ориентированная речь.	1
7	Контакт.	1
8	Контакт и аудитория.	1
9	Коммуникабельность.	1
10	Самооценка коммуникабельности.	1
11	Речь .Эффективность речи.	1
12	Группировка и классификация речи.	1
13	Особенности речи.	1
14	Выразительность и качества речи.	1
15	Голос-одежда нашей речи. Какова должна быть оптимальная громкость речи?	1
16	Необходимый темп выступления и использование приемов борьбы с волнением.	1

17	Публичное выступление.	1
18	Стили публичного выступления.	1
19	Взаимопроникновение стилей.	1
20	Урок систематизация знаний о стилях речи.	1
21	Устный ответ. Аргументированный и лаконичный ответы?	1
22	Аргументированно и лаконично отвечать на заданные вопросы	1
23	Развитие основных риторических качеств речи	1
24	Речь и средства массовой информации.	1
25	Публичная речь.	1
26	Устные информативные жанры	1
27	Ораторская речь.	1
28	Экскурсионная речь	1
29	Этикет в наше время.	1
30	Правила хорошего тона.	1
31	Компьютер и редактирование.	1
32	Речевые роды.	1
33	Речевые виды.	1
34	Речевые жанры.	1
35	Деловые бумаги.	1
36	Повторение и закрепление пройденного материала.	1
37	Тексты жёсткой и полужёсткой структуры.	1
38	Риторические фигуры.	1
39	Диспут.	1
40	Дебаты.	1
41	Полемика.	1
42	Дискуссия.	1
43	Рецензия.	1
44	Рецензия на детскую книгу.	1
45	Способы введения прецедентных текстов.	1
46	**Промежуточная аттестация (тест).**	1
47	Автобиографическое повествование.	1
48	Анекдот.	1
49	Путевой очерк.	1
50	Итоговый урок. Повторение пройденного материала.	1

IV. Критерии оценивания уровня обученности обучающихся. Оценка устных ответов на вопрос

Критерии оценки:

1) полнота и правильность ответа;

2) степень осознанности, понимания изученного;

3) языковое оформление ответа.

Отметка«5» ставится, если:

1) ученик полно излагает изученный материал, дает правильное определение языковых понятий;

2) обнаруживает понимание материала, может обосновать свои суждения, применить знания на практике, привести необходимые примеры не только из учебника, но и самостоятельно составленные;

3) излагает материал последовательно и правильно с точки зрения норм литературного языка.

Отметка«4» ставится, если ученик дает ответ, удовлетворяющий тем же требованиям, что и для отметки«5», но допускает 1 - 2 ошибки, которые сам же исправляет, и 1 - 2 недочета в последовательности и языковом оформлении излагаемого. Отметка«3» ставится, если ученик обнаруживает знание и понимание основных положений данной темы, но:

1) излагает материал неполно и допускает неточности в определении понятий или формулировке правил;

2) не умеет достаточно глубоко и доказательно обосновать свои суждения и привести свои примеры;

3) излагает материал непоследовательно и допускает ошибки в языковом оформлении излагаемого.

Отметка«2» ставится, если ученик обнаруживает незнание большей части соответствующего раздела изучаемого материала, допускает ошибки в формулировке определений и правил, искажающие их смысл, беспорядочно и неуверенно излагает материал. Оценка «2» отмечает такие недостатки в подготовке ученика, которые являются серьезным препятствием к успешному овладению последующим материалом.

Отметка («5», «4», «3») может ставиться не только за единовременный ответ (когда на проверку подготовки ученика отводится определенное время), но и за рассредоточенный во времени, т.е. за сумму ответов, данных учеником на протяжении урока (выводится поурочный балл), при условии, если в процессе урока не только заслушивались ответы учащегося, но и осуществлялась проверка его умения применять знания на практике.

Оценка сочинений и изложений

Критерии оценки содержания и композиционного оформления сочинений и изложений:

- соответствие работы теме, наличие и раскрытие основной мысли высказывания; - полнота раскрытия темы; - правильность фактического материала;
- последовательность и логичность изложения;
- правильное композиционное оформление работы.

Критерии оценки языкового оформления сочинения и изложения:
- богатство (разнообразие) словаря и грамматического строя речи;
- стилевое единство и выразительность речи;
- правильность и уместность употребления языковых средств.

Сочинение и изложение оценивается двумя оценками: первая – за содержание работы и речь, вторая – за грамотность.

При выставлении оценки за содержание и речевое оформление согласно установленным нормам необходимо учитывать все требования, предъявляемые к раскрытию темы, а также к соблюдению речевых норм (богатство, выразительность, точность).

При выставлении второй оценки учитывается количество орфографических, пунктуационных и грамматических ошибок. Грамматические ошибки, таким образом, не учитываются при оценке языкового оформления сочинений и изложений.

Отметка «5» ставится:

1.Содержание работы полностью соответствует теме.
2.Фактические ошибки отсутствуют.
3.Содержание излагается последовательно.
4.Работа отличается богатством словаря, разнообразием используемых синтаксических конструкций, точностью словоупотребления.
5.Достигнуты стилевое единство и выразительность текста.

В целом в работе допускается 1 недочет в содержании 1-2 речевых недочета.
Допускаются:
I орфографическая, или I пунктуационная, или 1 грамматическая ошибки.

Отметка«4» ставится:

1.Содержание работы в основном соответствует теме (имеются незначительные отклонения от темы).
2.Содержание в основном достоверно, но имеются единичные фактические неточности.
3.Имеются незначительные нарушения последовательности в изложении мыслей.
4.Лексический и грамматический строй речи достаточно разнообразен.
5.Стиль работы отличается единством и достаточной выразительностью.

В целом в работе допускается не более 2 недочетов в содержании и не более 3-4 речевых недочетов.

Допускаются: 2 орфографические и 2 пунктуационные ошибки, или 1 орфографическая и 3 пунктуационные ошибки, или 4 пунктуационные ошибки при отсутствии орфографических ошибок, а также 2 грамматические ошибки.

Отметка«3» ставится:

1. В работе допущены существенные отклонения.
2.Работа достоверна в главном, но в ней имеются отдельные фактические неточности.
3.Допущены отдельные нарушения последовательности изложения.
4.Беден словарь и однообразны употребляемые синтаксические конструкции, встречается неправильное словоупотребление.
5.Стиль работы не отличается единством, речь недостаточно выразительна.

В целом в работе допускается не более 4 недочетов в содержании и 5 речевых недочетов.

Допускаются: 4 орфографические и 4 пунктуационные ошибки, или 3 орфографические и 5 пунктуационные ошибки, или 7 пунктуационных ошибок при отсутствии орфографических (в 5 классе - 5 орфографических и 4 пунктуационные, а также 4 грамматические ошибки).

Отметка«2» ставится:

Работа не соответствует теме. Допущено много фактических неточностей. Нарушена последовательность мыслей во всех частях работы, отсутствует связь между ними, работа не соответствует плану. Крайне беден словарь, работа написана короткими однотипными предложениями со слабо выраженной связью между ними, часты случат неправильного словоупотребления. Нарушено стилевое единство текста. В целом в работе допущено 6 недочетов и до 7 речевых недочетов.

Допускаются: 7 орф. и 7 пунк. ошибок, или 6 орф. и 8 пунк., или 5 орф. и 9 пунк., или 9 пунк., или 8 орф. и 5 пунк., а также 7 грамматических ошибок.

Оценка пересказа текста

<u>Критерии оценки полного пересказа:</u>

1. Указан ли автор и название произведения?
2. Сохранена ли последовательность событий? Есть ли логические нарушения?
3. Подробно ли рассказана каждая часть произведения?
4. Были ли ошибки по форме изложения?
5. Был ли ответ выразительным, эмоциональным?
6. Можно ли считать пересказ полным?

<u>Критерии оценки краткого пересказа:</u>

1. Указан ли автор и название произведения?
2. Сохранена ли последовательность основных событий?
3. Верно ли выражена основная мысль каждой части? Есть ли недочеты по существу?
4. Были ли ошибки по форме изложения?
5. Интересно ли было слушать?
6. Можно ли считать пересказ кратким?

<u>Критерии оценки пересказа текста – описания:</u>

1. Указан ли автор и название произведения?
2. Сохранен ли порядок описания?
3. Полным и точным ли было описание?
4. Сохранены ли стилевые особенности произведения?
5. Передано ли настроение автора?

<u>Отметка«5»</u> ставится, если соблюдены все критерии; <u>отметка«4»</u> - допускаются неточности при передаче основной мысли текста или отдельных деталей, есть речевые неточности; <u>отметка«3»</u> - допускаются ошибки при передаче основной мысли текста или отдельных деталей, есть нарушения последовательности изложения событий, есть речевые ошибки, сохранены не все стилевые особенности произведения; <u>отметка«2»</u> - не указаны автор и произведение, нарушена последовательность событий при пересказе, упущены важные детали и смысловые части, есть нарушения в речевом оформлении, стиль автора не сохранен.

Оценка умения формулировать вопросы

<u>Критерии оценивания:</u>

1. Вопросы должны быть разных моделей.
2. Вопросы должны быть составлены к разным уровням текста.
3. В вопросах не должно быть фактических ошибок.
4. Части предложения должны быть правильно соединены (соответствующие союзы, союзные слова).
5. При составлении предложений необходимо соблюдать орфографическую и пунктуационную грамотность.

<u>Отметка«5»</u> ставится, если сформулированы вопросы разных моделей к разным уровням текста, фактические ошибки отсутствуют, вопросы сформулированы грамотно;

отметка«4» - сформулированы вопросы разных моделей к разным уровням текста, допускаются небольшие фактические неточности, речевые недочеты, 1-2 орфографические или пунктуационные ошибки; отметка «3» - сформулированы вопросы одной модели к одному уровню текста, допущены фактические и речевые ошибки, 3-4 орфографические или пунктуационные ошибки; отметка «2» - по каждому критерию допущены значительные ошибки.

Оценка тестовых работ

«5» - выполнено от 90 до 100%.

«4» - выполнено от 75 до 89%.

«3» - выполнено от 65 до 74%.

«2» - выполнено менее 65%.

Оценка работы группы (в том числе, проектные работы)

Критерии оценки работы группы:

1. Правильность изложения материала.
2. Логика изложения материала, чёткость.
3. Культура изложения материала.
4. Дополнения других групп.
5. Поведение в группе, умение сотрудничать.

Критерии оценивания выступления от группы:

1. Время.
2. Правильность.
3. Доступность изложения.
4. Логика изложения.
5. Речь.
6. Эмоциональность.

Отметка«5» ставится, если соблюдены все критерии; отметка«4» - допущены неточности в изложении материала, 1-2 логические и речевые ошибки; отметка«3» - допущены ошибки в изложении материала, логические и речевые ошибки, при выполнении работы возникали конфликты в группе; отметка«2» - задание, данное группе, не выполнено.

Оценка презентации

Критерии оценки:

1. Владение материалом

- не может рассказать- 0 б.
- материал излагает частично- 1б.
- материал излагает не последовательно -2б.
- владеет материалом в полном объеме- 3б.

2. Актуальность проекта:

- не актуален- 0б.
- частичное изложение актуальности- 2б.
- актуален, но нет практической значимости -5б.
- актуален, практико-ориентирован-7б.

3. Легкость изложения:

- нет ясности изложения -1б.
- излагает, не формулирует идею проекта -2б.
- излагает, формулирует основные мысли -3б.
- легкость, доступность, полнота изложения -5б.

4 Умение отвечать на вопросы:

-умение отвечать на вопросы- 2б.
-умение показать логичность исследований – 3б.
-использование приемов доказательства актуальности проекта – 4б.
-изложение перспектив развития проекта -5б.
Максимальный балл- 20
«5» - 20-18 баллов;
«4» - 17-15 баллов;
«3» - 14-10 баллов;
«2» - меньше 10 баллов.

1.ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ПО «Родная литература»

1. Личностные, метапредметные и предметные результаты освоения

В соответствии с целями и требованиями Федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования определены Задачи курса, отражающие планируемые результаты (личностные, метапредметные, предметные) обучения школьников 5-9 классов.

Личностные результаты обучения:

- формировать понимание важности процесса обучения;
- формировать мотивацию школьников к процессу изучения литературы как одного из учебных предметов, необходимых для самопознания, своего дальнейшего развития и успешного обучения;
- формировать понимание значимости литературы как явления национальной и мировой культуры, важного средства сохранения и передачи нравственных ценностей и традиций;
- формировать уважение к литературе народов многонациональной России;
- формировать в процессе чтения нравственно развитую личность, любящую семью, свою Родину, обладающую высокой культурой общения;
- совершенствовать ценностно-смысловые представления о человеке в мире и процессе чтения;
- развивать потребности в самопознании и самосовершенствовании в процессе чтения и характеристики (анализа) текста;
- формировать в процессе чтения основы гражданской идентичности;
- развивать эстетические чувства и художественный вкус на основе знакомства с отечественной и мировой литературой;
- развивать морально-эстетические представления, доброжелательность и эмоционально-нравственную отзывчивость, понимание и сопереживание чувствам других людей;
- развивать личную ответственность за свои поступки в процессе чтения и при сопоставлении образов и персонажей из прочитанного произведения с собственным опытом;
- развивать и углублять восприятие литературы как особого вида искусства, умение соотносить его с другими видами искусства.

Метапредметные результаты обучения:

- формировать способности принимать и сохранять цели и задачи учебной деятельности, поиска средств ее осуществления в процессе чтения и изучения литературного произведения;
- формировать умения по освоению способов решения поисковых и творческих задач в процессе учебной деятельности при изучении курса литературы;
- формировать умения планировать, контролировать и оценивать учебные действия в соответствии с поставленной задачей и условиями ее реализации; определять наиболее эффективные способы достижения результата;
- формировать умения понимать причины успеха/неуспеха учебной деятельности и способности конструктивно действовать даже в ситуации неуспеха;
- развивать умение осваивать разнообразные формы познавательной и личностной рефлексии;

- формировать умение активно использовать речевые средства и средства информационных и коммуникационных технологий для решения коммуникативных и познавательных задач;

- формировать умение использовать различные способы поиска (в справочных источниках и открытом учебном информационном пространстве сети Интернет) в соответствии с задачами коммуникации и составлять тексты в устной и письменной формах;

- совершенствовать владение логическими действиями сравнения (персонажей, групп персонажей, двух или нескольких произведений), умения устанавливать аналогии и причинно-следственные связи, строить рассуждения в процессе характеристики текста;

- развивать готовность слушать собеседника и вести диалог, готовность признавать возможность существования различных точек зрения и права каждого иметь сою; излагать сове мнение и аргументировать свою точку зрения и оценку событий при чтении и обсуждении художественных произведений;

- формировать умение определять общую цель и пути ее достижения, умение договариваться о распределении функций и ролей в совместной деятельности; осуществлять взаимный контроль в совместной деятельности, адекватно оценивать собственное поведение и поведение окружающих;

- формировать готовность конструктивно разрешать конфликты посредством учета интересов сторон и сотрудничества;

- формировать готовность к самостоятельному планированию и осуществлению учебной деятельности, построению индивидуальной образовательной траектории;

- развивать умение овладевать сведениями о сущности и особенностях объектов, процессов и явлений действительности (природных, социальных, культурных, технических и др.) в соответствии с содержанием изучаемых произведений;

- совершенствовать владение базовыми предметными и межпредметными понятиями, отражающими существенные связи и отношения внутри литературных текстов, между литературными текстами и другими видами искусств (музыка, живопись, театр, кино);

- развивать интерес к исследовательской и проектной деятельности в процессе изучения курса, в том числе для реализации притязаний и потребностей.

Предметные результаты обучения:

- воспитывать творческую личность путем приобщения к литературе как искусству слова;

- совершенствовать умения читать правильно и осознанно, вслух и про себя; пересказывать текст различными способами (полный, выборочный, краткий);

- способствовать совершенствованию читательского опыта;

- совершенствовать мотивации к систематическому, системному, инициативному, в том числе досуговому, чтению;

- совершенствовать умения пользоваться библиотечными фондами (нахождение нужной книги по теме урока; для досугового чтения; для выполнения творческих работ и т.д.);

- развивать интерес к творчеству;

- развивать умение характеризовать художественные и научно-популярные тексты;

- развивать навыки анализа текстов различных стилей и жанров в соответствии с целями и задачами на уроках литературы различных типов;

- развивать умения пользоваться монологической, диалогической, устной и письменной речью; составлять отзыв о прочитанном, краткую аннотацию о книге; создавать творческие работы различных типов и жанров;

- формировать умения по применению литературоведческих понятий для характеристики (анализа) текста или нескольких произведений.

Выпускник научится:

- выполнять краткий выборочный пересказ текста;
- готовить художественный пересказ эпизода или фрагмента;
- сопоставлять характеры персонажей по заранее составленному плану;
- создавать устный портрет героя;

- давать письменный отзыв на эпизод;
- определять образно-выразительные средства произведения;
- характеризовать образ героя;
- читать наизусть стихотворения;
-давать письменный отзыв о поэтическом тексте;
- подбирать ключевые слова для отзыва;
- определять идею стихотворения;
- формулировать выводы на основе сопоставления;
- ориентироваться в системе моральных норм и ценностей;
- свободно, правильно излагать собственные мысли в устной и письменной форме, адекватно выражать отношение к фактам и явлениям окружающей действительности, к прочитанному, к прослушанному, к увиденному;
- работать с различными источниками информации, находить её, анализировать, преобразовывать, использовать в своей деятельности.

Выпускник получит возможность научиться:
- характеризовать историческое прошлое с опорой на произведения;
- отбирать необходимый материал для компьютерной презентации;
- участвовать в проведении заочной литературной экскурсии;
- готовить вопросы для литературной викторины;
- участвовать в коллективных исследовательских проектах;
- высказывать предложения по оформлению компьютерной презентации;
- участвовать в оформлении поэтической гостиной;
- уважительно относиться к мнению окружающих, быть терпимым, отзывчивым по отношению к другим людям;
- принимать систему моральных норм и ценностей;
- обладать моральным сознанием и компетентностью в решении проблем на основе личностного выбора, нравственным чувством и нравственным поведением;
- самостоятельно планировать пути достижения целей, в том числе альтернативных, осознанно выбирать наиболее эффективные способы решения задач;
- владеть основами самоконтроля, самооценки, принимать решения и осуществлять осознанный выбор в собственной деятельности.

II. СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА «РОДНАЯ ЛИТЕРАТУРА»

5 класс

№	Тема урока	Количество часов
1	Введение. Роль книги в жизни человека.	1
2	Устное народное творчество. Понятие о фольклоре.	1
3	Сказка как особый жанр фольклора. Русская народная сказка «Белая уточка»	1
4	Русская народная сказка «Сивка-бурка»	1
5	Русская народная сказка «Морозко»	1
6	Карамзин Н.М «Прекрасная царевна и счастливый карла»	1
7	Карамзин Н.М «Прекрасная царевна и счастливый карла»	1
8	Моя любимая русская народная сказка.	1

9	Главная мысль в рассказе Паустовского «Кот-ворюга»	1
10	Рассказ Паустовского «Заячьи лапки»	1
11	Крыжановская Е. Сказочная трилогия о принцессе Юте	1
12	Крыжановская Е. Сказочная трилогия о принцессе Юте	1
13	В.П. Катаев «Сын полка»	1
14	Главная мысль в повести В.П. Катаева «Сын полка»	1
15	Главные герои в повести В.П. Катаева «Сын полка»	1
16	Характеристика главных героев в повести В.П. Катаева «Сын полка»	1
17	Анализ повести В.П. Катаева «Сын полка»	1
18	Сказка Олеша Ю.К «Три толстяка»	1
19	Олеша Ю.К «Три толстяка»	1
20	Олеша Ю.К «Три толстяка»	1
21	Сказка Г.Х.Андерсена «Русалочка»	1
22	Сказка Г.Х.Андерсена «Русалочка»	1
23	Сказка Г.Х.Андерсена «Русалочка»	1
24	**Промежуточная аттестация. (тест)**	1
25	Рассказ А. Митяева «Мешок овсянки»	1
26	Итоговый урок. Повторение пройденного.	1

6 класс

№	Тема урока	Количество часов
1	Мифы. Мифы Древней Эллады.	1
2	Немировский А. И. « Мифы Древней Эллады»	1
3	Немировский А. И. « Мифы Древней Эллады»	1
4	Произведения устной народной словесности. Былины. Добрыня и Алеша.	1
5	Былины русского народа.Алеша Попович и ТугаринЗмеевич.	1
6	Бой добрыни с Дунаем.	1
7	Легенды и предания. (о Казани)	1
8	Никитин И. С. « Встреча зимы», « Душный воздух, Дым лучины…».	1
9	Главная мысль в повести А.Н.Куприна«Белый пудель»	1
10	Главные герои в повести А.Н.Куприна «Белый пудель»	1
11	Анализ повести А.Н.Куприна «Белый пудель»	1
12	Главная мысль в повести Железникова В. К. « Чудак из 6-Б».	1
13	Главные герои в повести Железникова В. К. « Чудак из 6-Б».	1
14	Работа над повестью Железникова В. К. « Чудак из 6-Б».	1

15	Анализ повести Железникова В. К. « Чудак из 6-Б».	1
16	Отечественная лирика 19 столетия. Стихи Л. Тургенева.	1
17	Стихи Е.А Баратынского.	1
18	Отечественная лирика 20 столетия. Тема природы в стихотворенияхпоэтов 20 века.	1
19	Великая Отечественная война в творчестве поэта XX века Константина Симонова	1
20	Кэрролл Л. «Алиса в стране чудес».	1
21	Кэрролл Л. «Алиса в стране чудес».	1
22	Кэрролл Л. «Алиса в стране чудес».	1
23	Кэрролл Л. «Алиса в стране чудес».	1
24	Промежуточная аттестация (тест).	1
25	Рассказ А.В.Костюнина «Совенок»	1
26	Итоговый урок. Повторение пройденного.	1

7 класс

№	**Тема урока**	**Количество часов**
	Устное народное творчество.	
1	Устное народное творчество. Сказка как вид народной прозы. Виды сказок. «Царевна-лягушка». Высокий нравственный облик волшебницы Василисы премудрой.	1
2	Обогащаем свою речь. Особенности смысла и языка пословиц и поговорок.	1
3	Малые жанры фольклора: загадки, приговорки, скороговорки,	1
4	Былина. Что воспевает народ в былинах? Совершенствование своей речи. «Илья Муромец и Соловей-разбойник»	1
Человек и история		
5	А.К.Толстой. «Князь Серебряный» .Образ И. Грозного в литературе	1
6	А.К.Толстой. «Князь Серебряный». Образ И .Грозного в живописи	1
7	Читаем Ю.Лермонтова. И мои впечатления от прочитанного произведения «Наполеон».	1
	Человек и мир природы	
8	А. С. Пушкин «Земля и море»	1
9	И.С.Тургенев «Воробей»	1
10	Я.П.Полонский «В дни,когда над сонным морем…» Размышляем о прочитанном	1
11	Учимся читать выразительно,поразмышляем о прочитанном. Я.П.Полонский «В хвойном лесу». «По горам две хмурых тучи » .	1
12	А.Н.Майков «Пейзаж». Совершенствуем свою речь	1
13	А. А. Фет «Печальная береза…», «Лес», «Ива». Анализ	

	лирических произведений	
14	Анализ стихотворений . И .А. Бунина. «В степи», «Северное море»	1
15	Размышляем о прочитанном И.С.Соколов-Микитов « В горах Тянь-Шаня»	1
16	Л.Н. Андреев. «Кусака». Сострадание и бессердечие как критерии нравственности человека.	1
17	Ф. А. Абрамов. «О чем плачут лошади». Эстетические и нравственно-экологические проблемы рассказа.	1
18	Б. Л. Пастернак. «Июль», «Никого не будет в доме…». Своеобразие картин природы в лирике Пастернака.	1
19	Ю.П.Казаков. «Тихое утро». Взаимовыручка как мерило нравственности человека	1
20	Песни на слова русских поэтов 20 века . С. Есенин, Б. Окуджава.	1
21	Нравственные проблемы в произведениях В.Н. Куприна «Утя» и «Женя Касаткин»	1
Человек среди людей		
22	М. Горький. Автобиографический характер повести «Детство».	1
23	М. Горький. «Детство» Тема и идея произведения. Вера в творческие силы народа	1
24	Промежуточная аттестация	1
25	Е А Евтушенко «Когда взошло твое лицо». Учимся читать выразительно, размышляем о прочитанном	1
26	Итоговый урок	1

8 класс

№	Тема урока	Количество часов
1	Значение художественного произведения в культурном наследии страны.	1
2	Художественная литература как искусство слова	1
3	Поэзия пушкинской эпохи	1
4	Обзор творчества К.Н.Батюшкова	1
5	Идейно-тематическое содержание стихотворенияК.Н.Батюшкова «Разлука»	1
6	Поэтическая тетрадь .Е.А. Баратынского	1
7	Контрольные вопросы	1
8	Повторение пройденного материала.	1
9	Музей Е.А. Баратынского в Казани	1
10	Повторение пройденного материала.	1
11	Анализ стихотворения «Весна, весна! Как воздух чист!»	1
12	Поэзия 2-й половины XIXвека	1

13	Тема природы в стихотворении А.Н.Майкова«Горный ключ»	1
14	"Обзор творчества А.К.Толстого. «Ты знаешь край, где все обильем дышит…» — стихотворение, пропитанное любовью к родной земле "	1
15	Проза конца XIX- начала XXвеков	1
16	Художественная идея и средства ее выражения. М.Горький «На пароходе»	1
17	Красота человеческой души в рассказе И.А.Бунина «Сверчок»	1
18	Контрольные вопросы	1
19	Поэзия конца XIXвека- начала XXвеков И.А.Бунин «Листопад»	1
20	Стихи серебряного века. М.А.Волошин « Если сердце горит и трепещет»	1
21	Проза о Великой Отечественной войне	1
22	Нравственная проблематика в рассказе В.О.Богомолова «Первая любовь»	1
23	Система образов в повести Б.Л.Васильева ««Завтра была война»	1
24	Художественная идея и средства ее выражения. В.П.Астафьев ««Ах, ты, ноченька!»	1
25	**Промежуточная аттестация (тест).**	1
26	Итоговый урок. Повторение пройденного материала.	1

9 класс

№	Тема урока	Количество часов
1	Отечественная литература. Творчество Аксенова В.П.	1
2	Аксенов В.П. Рассказы «На полпути к луне»	1
3	Астафьев В.П. Рассказы. «Стрижонок Скрип»	1
4	Астафьев В.П. Рассказы о животных.	1
5	Рассказ Бунина И.А. «Темные аллеи»	1
6	Рассказ Бунина И.А. «Лапти»	1
7	Жигулин А.В. Стихи о животных «Бурундук», «Лисенок»	1
8	Стихи Жигулина А.В. о природе «Береза», «Вот и снова мне осень нужна».	1
9	Рассказ Замятина Е.И «Апрель»	1
10	Рассказ Замятина Е.И «Пещера»	1
11	Пространство и время в рассказе Замятина Е.И. «Пещера».	1
12	Лирика Е.А. Евтушенко. Стихотворение «Где дорога домой?»	1
13	Е.А. Евтушенко. Стихотворение «Жизнь и смерть».	
14	Творчество Н.И. Глазкова. Баллада «Боярыня Морозова»	1
15	Н.И. Глазков. Баллада «Боярыня Морозова»	1
16	Главная мысль рассказа А.П. Платонова «Песчаная	1

	учительница»	
17	Главные герои рассказа А.П. Платонова «Песчаная учительница»	1
18	Стихи Н.М. Рубцова о Родине. «Ночь на Родине», «Тихая моя Родина», «Моя Родина милая».	1
19	Творчество современного карельского писателя А.В. Костюнина.	1
20	А.В. Костюнин «Повадырь».	1
21	А.В. Костюнин «Рукавичка».	1
22	Промежуточная аттестация (тест).	1
23	Работа над рассказом А.П. Чехова «О любви».	1
24	Работа над рассказом А.П. Чехова «Дама с собачкой»	1
25	Итоговый урок. Повторение пройденного материала.	1

III. Критерии оценивания уровня обученности обучающихся Оценка устных ответов на вопрос Критерии оценки:

1) полнота и правильность ответа;

2) степень осознанности, понимания изученного;

3) языковое оформление ответа.

Отметка«5» ставится, если:

1) ученик полно излагает изученный материал, дает правильное определение языковых понятий;

2) обнаруживает понимание материала, может обосновать свои суждения, применить знания на практике, привести необходимые примеры не только из учебника, но и самостоятельно составленные;

3) излагает материал последовательно и правильно с точки зрения норм литературного языка.

Отметка«4» ставится, если ученик дает ответ, удовлетворяющий тем же требованиям, что и для отметки«5», но допускает 1 - 2 ошибки, которые сам же исправляет, и 1 - 2 недочета в последовательности и языковом оформлении излагаемого. Отметка«3» ставится, если ученик обнаруживает знание и понимание основных положений данной темы, но:

1) излагает материал неполно и допускает неточности в определении понятий или формулировке правил;

2) не умеет достаточно глубоко и доказательно обосновать свои суждения и привести свои примеры;

3) излагает материал непоследовательно и допускает ошибки в языковом оформлении излагаемого.

Отметка«2» ставится, если ученик обнаруживает незнание большей части соответствующего раздела изучаемого материала, допускает ошибки в формулировке определений и правил, искажающие их смысл, беспорядочно и неуверенно излагает материал. Оценка «2» отмечает такие недостатки в подготовке ученика, которые являются серьезным препятствием к успешному овладению последующим материалом. Отметка («5», «4», «3») может ставиться не только за единовременный ответ (когда на проверку подготовки ученика отводится определенное время), но и за

рассредоточенный во времени, т.е. за сумму ответов, данных учеником на протяжении урока (выводится поурочный балл), при условии, если в процессе урока не только заслушивались ответы учащегося, но и осуществлялась проверка его умения применять знания на практике.

Оценка сочинений и изложений

Критерии оценки содержания и композиционного оформления сочинений и изложений:
- соответствие работы теме, наличие и раскрытие основной мысли высказывания;
- полнота раскрытия темы;
- правильность фактического материала;
- последовательность и логичность изложения;
- правильное композиционное оформление работы.

Критерии оценки языкового оформления сочинения и изложения:
- богатство (разнообразие) словаря и грамматического строя речи;
- стилевое единство и выразительность речи;
- правильность и уместность употребления языковых средств.

Сочинение и изложение оценивается двумя оценками: первая – за содержание работы и речь, вторая – за грамотность.

При выставлении оценки за содержание и речевое оформление согласно установленным нормам необходимо учитывать все требования, предъявляемые к раскрытию темы, а также к соблюдению речевых норм (богатство, выразительность, точность).

При выставлении второй оценки учитывается количество орфографических, пунктуационных и грамматических ошибок. Грамматические ошибки, таким образом, не учитываются при оценке языкового оформления сочинений и изложений.

Отметка «5» ставится:

1.Содержание работы полностью соответствует теме.
2.Фактические ошибки отсутствуют.
3.Содержание излагается последовательно.
4.Работа отличается богатством словаря, разнообразием используемых синтаксических конструкций, точностью словоупотребления.
5.Достигнуты стилевое единство и выразительность текста.

В целом в работе допускается 1 недочет в содержании 1-2 речевых недочета.

Допускаются:

I орфографическая, или I пунктуационная, или 1 грамматическая ошибки.

Отметка«4» ставится:

1.Содержание работы в основном соответствует теме (имеются незначительные отклонения от темы).
2.Содержание в основном достоверно, но имеются единичные фактические неточности.
3.Имеются незначительные нарушения последовательности в изложении мыслей.
4.Лексический и грамматический строй речи достаточно разнообразен.
5.Стиль работы отличается единством и достаточной выразительностью.

В целом в работе допускается не более 2 недочетов в содержании и не более 3-4 речевых недочетов.

Допускаются: 2 орфографические и 2 пунктуационные ошибки, или 1 орфографическая и 3 пунктуационные ошибки, или 4 пунктуационные ошибки при отсутствии орфографических ошибок, а также 2 грамматические ошибки.

Отметка«3» ставится:

1. В работе допущены существенные отклонения.
2.Работа достоверна в главном, но в ней имеются отдельные фактические неточности.
3.Допущены отдельные нарушения последовательности изложения.
4.Беден словарь и однообразны употребляемые синтаксические конструкции, встречается неправильное словоупотребление.

5.Стиль работы не отличается единством, речь недостаточно выразительна.
В целом в работе допускается не более 4 недочетов в содержании и 5 речевых недочетов.
Допускаются: 4 орфографические и 4 пунктуационные ошибки, или 3 орфографические и 5 пунктуационные ошибки, или 7 пунктуационных ошибок при отсутствии орфографических (в 5 классе - 5 орфографических и 4 пунктуационные, а также 4 грамматические ошибки).

Отметка«2» ставится:

Работа не соответствует теме. Допущено много фактических неточностей. Нарушена последовательность мыслей во всех частях работы, отсутствует связь между ними, работа не соответствует плану. Крайне беден словарь, работа написана короткими однотипными предложениями со слабо выраженной связью между ними, часты случат неправильного словоупотребления. Нарушено стилевое единство текста. В целом в работе допущено 6 недочетов и до 7 речевых недочетов.

Допускаются: 7 орф. и 7 пунк. ошибок, или 6 орф. и 8 пунк., или 5 орф. и 9 пунк., или 9 пунк., или 8 орф. и 5 пунк., а также 7 грамматических ошибок.

Оценка пересказа текста Критерии оценки полного пересказа:

1. Указан ли автор и название произведения?
2. Сохранена ли последовательность событий? Есть ли логические нарушения?
3. Подробно ли рассказана каждая часть произведения?
4. Были ли ошибки по форме изложения?
5. Был ли ответ выразительным, эмоциональным?
6. Можно ли считать пересказ полным?

Критерии оценки краткого пересказа:

1. Указан ли автор и название произведения?
2. Сохранена ли последовательность основных событий?
3. Верно ли выражена основная мысль каждой части? Есть ли недочеты по существу?
4. Были ли ошибки по форме изложения?
5. Интересно ли было слушать?
6. Можно ли считать пересказ кратким?

Критерии оценки пересказа текста – описания:

1. Указан ли автор и название произведения?
2. Сохранен ли порядок описания?
3. Полным и точным ли было описание?
4. Сохранены ли стилевые особенности произведения?
5. Передано ли настроение автора?

Отметка«5» ставится, если соблюдены все критерии; отметка«4» - допускаются неточности при передаче основной мысли текста или отдельных деталей, есть речевые неточности; отметка«3» - допускаются ошибки при передаче основной мысли текста или отдельных деталей, есть нарушения последовательности изложения событий, есть речевые ошибки, сохранены не все стилевые особенности произведения; отметка«2» - не указаны автор и произведение, нарушена последовательность событий при пересказе, упущены важные детали и смысловые части, есть нарушения в речевом оформлении, стиль автора не сохранен.

Оценка умения формулировать вопросы Критерии оценивания:

1. Вопросы должны быть разных моделей.
2. Вопросы должны быть составлены к разным уровням текста.

3. В вопросах не должно быть фактических ошибок.
4. Части предложения должны быть правильно соединены (соответствующие союзы, союзные слова).
5. При составлении предложений необходимо соблюдать орфографическую и пунктуационную грамотность.
Отметка«5» ставится, если сформулированы вопросы разных моделей к разным уровням текста, фактические ошибки отсутствуют, вопросы сформулированы грамотно; отметка«4» - сформулированы вопросы разных моделей к разным уровням текста, допускаются небольшие фактические неточности, речевые недочеты, 1-2 орфографические или пунктуационные ошибки; отметка «3» - сформулированы вопросы одной модели к одному уровню текста, допущены фактические и речевые ошибки, 3-4 орфографические или пунктуационные ошибки; отметка «2» - по каждому критерию допущены значительные ошибки.
Оценка тестовых работ «5» -
выполнено от 90 до 100%. «4» -
выполнено от 75 до 89%. «3» -
выполнено от 65 до 74%. «2» -
выполнено менее 65%.

Оценка работы группы (в том числе, проектные работы)

Критерии оценки работы группы:
1. Правильность изложения материала.
2. Логика изложения материала, чёткость.
3. Культура изложения материала.
4. Дополнения других групп.
5. Поведение в группе, умение сотрудничать.

Критерии оценивания выступления от группы:
1. Время.
2. Правильность.
3. Доступность изложения.
4. Логика изложения.
5. Речь.
6. Эмоциональность.

Отметка«5» ставится, если соблюдены все критерии; отметка«4» - допущены неточности в изложении материала, 1-2 логические и речевые ошибки; отметка«3» - допущены ошибки в изложении материала, логические и речевые ошибки, при выполнении работы возникали конфликты в группе; отметка«2» - задание, данное группе, не выполнено.

Оценка презентации

Критерии оценки:
1. Владение материалом
- не может рассказать- 0 б.
- материал излагает частично- 1б.
- материал излагает не последовательно -2б.
- владеет материалом в полном объеме- 3б.
2. Актуальность проекта:
- не актуален- 0б.
- частичное изложение актуальности- 2б.
-актуален, но нет практической значимости -5б.

- актуален, практико-ориентирован-7б.
3. Легкость изложения:
- нет ясности изложения -1б.
- излагает, не формулирует идею проекта -2б.
- излагает, формулирует основные мысли -3б.
- легкость, доступность, полнота изложения -5б.
4 Умение отвечать на вопросы:
-умение отвечать на вопросы- 2б.
-умение показать логичность исследований – 3б.
-использование приемов доказательства актуальности проекта – 4б.
-изложение перспектив развития проекта -5б.
Максимальный балл-
20 «5» - 20-18 баллов;
«4» - 17-15 баллов; «3» -
14-10 баллов;
«2» - меньше 10 баллов.

5-9 нчы сыйныфлар өчен туган тел программасын үзләштерүдән көтелгән нәтиҗәләр(татар төркемнәре өчен):

Шәхси **нәтиҗәләр:**
- татар теленең халкыбызның төп милли-мәдәни кыйммәте икәнлеген, акыл, иҗади сәләтне һәм шәхеснең әхлакый сыйфатларын үстерүдә әйдәп баручы шарт булуын аңлау;
- туган телнең эстетик кыйммәтләренә төшенү, аңа хөрмәт белән карау, аның белән горурлану, сафлыгын саклау өчен көрәшү, сөйләмнең камиллегенә омтылу;
- аралашу процессында ирекле рәвештә фикерне, хисне һәм тойгыны белдерү өчен кирәкле күләмдә сүз байлыгының һәм үзләштерелгән грамматик чараларның булуы.
- телдән һәм язма сөйләмгә карата җаваплылык хисе тәрбияләү.
- баланың үзаңын үстерү, милләтне, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү;
- әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү;
- төрле чыганаклардан (сүзлекләр, энциклопедияләр, интернет-ресурслар һ.б.) танып-белү һәм коммуникатив ихтыяҗларны канәгатьләндерерлек мәгълүматлар табарга күнектерү

Метапредмет **нәтиҗәләре:**
-сөйләм эшчәнлеге төрләренә (ишетеп аңлау, сөйләү, уку, язу) ия булу;
- көндәлек тормышта татар теленнән алган белем, осталык һәм күнекмәләрне иркен файдалану; ана телен башка фәннәрне үзләштерү чарасы итеп кабул итү; тел күренешләре турындагы белемнәрне рус телен һәм чит телләрне үзләштергәндә куллану;
- шәхси һәм милләтара, формаль һәм формаль булмаган мәдәниятара аралашулар вакытында милли-мәдәни нормаларга таяну;
- куелган максат буенча план нигезендә эшләү, кирәк булган очракта, үзеңнең эшчәнлегеңә төзәтмәләр кертү;
- дәрестә һәм дәрестән соңгы аралашу вакытында тел нормаларына таянып, үзеңнең фикереңне төгәл, аңлаешлы һәм үтемле итеп әйтергә өйрәнү.
- сүз сәнгатен халыкның яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрен саклап калган һәм беркетә килгән хәзинә буларак кабул итәргә өйрәтү;

Предметны үзләштерү барышында ирешкән нәтиҗәләр:
-телнең төп функцияләре, татар теленең татар халкының милли теле һәм Татарстан Республикасының дәүләт теле, тел белән мәдәниятнең аерылгысыз булуы һәм кеше белән җәмгыять язмышында телнең бик мөһим чара икәнлеге турында мәгълүматлы булу;

-укыту предметын нәтиҗәле итеп өйрәнү һәм төрле милләтләр арасында формаль һәм формаль булмаган аралашу өчен кирәк булган дәрәҗәдә сөйләм эшчәнлеге төрләрен камилләштерү;
-белем алу процессында шәхеснең акыл һәм иҗади сәләтен үстерүдә телнең мөһим урын алып торуын аңлау;
-ана теленең аралашу-эстетик мөмкинлекләрен файдалану;
-тел турындагы белемне системага салу, лингвистиканың төп төшенчәләрен үзләштерү;
-татар теле лексикасы һәм фразеологиясенең төп стилистик мөмкинлекләрен, татар әдәби теленең төп нормаларын белү (орфоэпик, лексик, грамматик, орфографик пунктуа.цион), телдән һәм язма сөйләмдә сөйләм әдәбе нормаларын файдалану;
-татар теле лексикасы һәм фразеологиясенең төп стилистик мөмкинлекләрен, татар әдәби теленең төп нормаларын белү (орфоэпик, лексик, грамматик, орфографик пунктуацион), телдән һәм язма сөйләмдә сөйләм әдәбе нормаларын файдалану;
-тел белеменең төп төшенчәләрен үзләштерү: тел белеме һәм аның төп бүлекләре; тел һәм сөйләм, телдән һәм язма сөйләм; аралашу ситуациясе; монолог, диалог һәм аларның төрләре; фәнни, эш кәгазьләре, публицистик, матур әдәбият стильләре; текст һәм аларның типлары; телнең төп берәмлекләре, аларның билгеләре һәм сөйләмдә кулланылу үзенчәлекләре;
-сүзләргә (фонетик, сүз төзелеше, сүз ясалышы, лексик, морфологик), сүзтезмәләргә, җөмләләргә һәм текстларга анализ ясау;
-тел һәм гомумкешелек кыйммәтләренә җаваплылык белән карау хисе тәрбияләү.
- аерым төр һәм жанрга караган әсәрләрне аңлап укый һәм кабул итә, эчтәлеген кабатлап (аерым очракларда текстны яттан) сөйли, кирәк чакта тексттан өзекләр китерә алуга ирешү;

Туган телне укыту предметының эчтәлеге

V – IX сыйныфлар программасы төзелеше буенча укучыларда аралашу, лингвистик һәм этнокультура өлкәләренә караган компетенцияләрне формалаштыруны һәм үстерүне күзаллый.

Аралашу компетенциясен булдыруны һәм үстерүне тәэмин итүнең эчтәлеге

V сыйныф

Терәк сүзләрне кулланып, хикәя төзү.

Өйрәнгән сүз төркемнәрен файдаланып, яраткан ел фасылы турында, әзер план буенча хикәя язу.

Хикәя һәм сорау җөмләләрне файдаланып, укыган китап яки караган спектакль буенча кара-каршы сөйләшү (диалог) оештыру.

Хикәя һәм сорау җөмләләрне файдаланып, укылган яки тыңланган әдәби әсәрдән өзек буенча план төзү.

Бирелгән репликалардан логик яктан бәйләнешле диалог төзеп язу.

Бирелгән фразеологик әйтелмәләрне бер телдән икенче телгә тәрҗемә итү.

Изложение һәм сочинение язарга өйрәнү.

Төрле характердагы диктантлар язу.

VI сыйныф

Юл йөрү кагыйдәләрен белүне күрсәткән 7–8 репликадан торган диалог төзү.

Әти-әниеңә яки туганнарыңа рәхмәт хисләре белән сугарылган хат язу.

Газетага табигатьне саклауның әһәмияте турында мәкалә язу.

Укучыларның тормыш тәҗрибәсеннән чыгып, өйрәнелгән сүз төркемнәрен файдаланып, кечкенә хикәяләр төзү.

Сүз төркемнәрен өйрәнүгә бәйле грамматик биремле диктантлар язу.

Төрле сүз төркемнәре кергән җөмләләрне татарчадан русчага һәм русчадан татарчага тәрҗемә итү. Сүзлекләр куллану.

Уңай сыйфатларны тәрбияләү максатыннан чыгып сайланган текстлар буенча изложениеләр язу.

VII сыйныф

Укылган текстның төп герое турында “мин” урынына “син” яки “ул” алмашлыкларын кулланып сөйләү.

Мәктәптә уздырылачак берәр чара турында белдерү язу.

Бәйрәм белән котлау тексты язу.

Грамматик биремле контроль диктантлар язу.

Рәсемгә карап, хикәя төзү.

Төрле типтагы грамматик биремле диктантлар, изложениеләр язу.

Мөстәкыйль сүз төркемнәреннән төзелгән җөмләләрне тәрҗемә итү.

Экскурсиядә һәм төрле спектакль-концертларда, мәктәптә уздырылган бәйрәм кичәләрендә алган тәэсирләр турында сочинениеләр язу.

Текст эчтәлегенә туры китереп план төзү һәм аның буенча сөйләү.

Тормыш-көнкүреш темаларына диалоглар һәм монологлар төзү.

Бирелгән текстның эчтәлеген орфоэпик нормаларны саклаган хәлдә сөйли белү.

VIII сыйныф

Тормышта үрнәк булырдай берәр кеше турында очерк язу.

Концертка яки театргa баргач алган тәэсирләр турында сөйләшү, диалогик һәм монологик сөйләм үрнәкләрен табу.

Татар һәм рус телләрендәге гади җөмләләрне төзелешләре ягыннан чагыштыру.

Татар телендәге сүз тәртибе үзенчәлекләре булган кыска текстларны тәрҗемә итү.

Экологик темага сочинение элементлары булган изложениеләр язу.

Үтелгән темалар кергән грамматик биремле диктантлар язу.

IX сыйныф

Туган телне камил белүнең зарурлыгы турында сыйныф алдында чыгыш ясау.

Соңгы вакытта булган берәр вакыйга турында фикер алышу, диалогик һәм монологик сөйләм төзү.

Берәр әхлакый темага анкета уздыру өчен, сораулар төзү.

Татар һәм рус телләрендәге җөмләләрне бер телдән икенче телгә тәрҗемә итү күнегүләрен үтәү.

IX сыйныфта өйрәнелгән кушма җөмлә синтаксисы буенча биремнәр кергән диктантлар язу.

Төрле эш кәгазьләре (белдерү, гариза, ышаныч кәгазе һ.б.) үрнәкләрен язу.

Иптәшеңнең язма эшен телдән яки язмача бәяләү.

Лингвистик компетенцияне булдыруны һәм үстерүне тәэмин итүнең эчтәлеге

V сыйныф

Башлангыч сыйныфларда үткәннәрне кабатлау.

Фонетика, орфоэпия, графика һәм орфография.

Сузык авазлар. Аңкау һәм ирен гармониясе.

Тартык авазларның сөйләмдәге үзгәрешләре.

Аваз һәм хәреф төшенчәләре. Алфавит.

Я, ю, е хәрефләренең дөрес язылышы.

ъ һәм *ь* хәрефләренең дөрес язылышы.

Сүзләргә фонетик анализ ясау.

Лексика һәм лексикография.

Лексика турында гомуми мәгълүмат. Сүзнең лексик мәгънәсе. Сүзләрнең туры һәм күчерелмә мәгънәләре.

Фразеологик әйтелмәләр, аларның сөйләмдә кулланылышы.

Төрле типтагы сүзлекләрнең төзелү принциплары, алардан дөрес файдалану.

Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы.

Сүзнең тамыры һәм кушымчалар. Төрле сүз төркемнәрен ясый торган кушымчалар. Бәйләгечләр (килеш кушымчалары), модальлек (күплек сан, иркәләү-кечерәйтү) кушымчалары. Татар телендә кушымчаларның сүзгә ялгану тәртибе.

Сүзнең нигезе. Тамыр һәм ясалма нигезле сүзләр.

Сүзләрнең төзелешен һәм ясалышын тикшерү.

Морфология, орфография һәм сөйләм культурасы.

Исем. Уртаклык һәм ялгызлык исемнәр,аларның дөрес язылышы.Берлек һәмкүплек сандагы исемнәр. Исемнәрнең килеш белән төрләнеше, килеш кушымчаларының дөрес язылышы.

Исемнәрнең җөмләдә кулланылышы.

Исемнәрне морфологик яктан тикшерү.

Сыйфат. Сыйфат дәрәҗәләре турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Сыйфатларның җөмләдә кулланылышы.

Сыйфатларны морфологик яктан тикшерү.

Сан. Микъдар һәм тәртип саннары турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Саннарның җөмләдә кулланылышы.

Фигыль. Хикәя фигыльләр турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.Боерыкфигыль турында төшенчә, аларның зат-сан белән төрләнеше, сөйләмдә кулланылышы.

Фигыльләрнең җөмләдә кулланылышы. Аларны морфологик яктан тикшерү.

Синтаксис.

Җөмләнең баш кисәкләре турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Җөмләнең иярчен кисәкләре – аергыч һәм тәмамлык турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.

Урын һәм вакыт хәлләре.

Тиңдәш кисәкләр, алар янында тыныш билгеләре.

Ел буена үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау.

Бәйләнешле сөйләм үстерү.

V сыйныф укучыларының белем, осталык һәм күнекмәләренә таләпләр

- тел белеменең өйрәнгән бүлекләренә караган терминнарны аңлау, алардагы анализ төрләрен телдән һәм язмача ясый белү;
- аңлатмалы, фразеологик, орфографик һәм тәрҗемә сүзлекләреннән файдалану;
- өйрәнгән темаларга бәйле тыныш билгеләрен кую;
- сурәтләү характерындагы текстларны укып, эчтәлеген сөйләгәндә, төрле сүз төркеменә кергән сүзләрне дөрес куллану;
- төрле затларны, предметларны, җәнлекләрне сурәтләү характерындагы текстлар төзү өчен, тиңдәш кисәкләрне һәм эндәш сүзләрне тиешенчә файдалану.

VI сыйныф

V сыйныфта үткәннәрне кабатлау.

Морфология. Сүз төркемнәре турында гомуми мәгълүмат.

Исем. Исем турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.

Тартым турында мәгълүмат бирү. Исемнәрнең тартым белән төрләнеше. Тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Алынма сүзләрдәге килеш һәм тартым кушымчалары.

Исемнәрнең төрле ысуллар белән ясалышы.

Исемнәргә морфологик анализ ясау.

Сыйфат. Сыйфат турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.

Асыл һәм нисби сыйфатлар.

Сыйфатларның төрле ысуллар белән ясалышы.

Сыйфатларга морфологик анализ ясау.

Рәвеш турында гомуми мәгълүмат.Саф рәвешләр,охшату-чагыштыру рәвешләре,күләм-чама рәвешләре, аларның җөмләдә кулланылышы.

Рәвешләргә морфологик анализ ясау.

Сан. Сан турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.

Сан төркемчәләре: чама саны, бүлем саны, җыю саны.

Саннарның ясалышы, аларның дөрес язылышы.

Саннарга морфологик анализ ясау.

Алмашлык. Алмашлык турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.Билгеләүалмашлыклары, билгесезлек алмашлыклары, юклык алмашлыклары. Аларның җөмләдә кулланылышы.

Алмашлыкларны морфологик яктан тикшерү.

Бәйлекләр турында гомуми мәгълүмат.Аларның сөйләмдә кулланылуүзенчәлекләре.

Бәйлекләрне төркемләү.

Бәйлек сүзләр, аларның җөмләдә кулланылышы.

Синтаксис. Гади җөмлә турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.

Раслау һәм инкяр җөмләләр.

Рәвеш хәле һәм күләм хәле, аларның аерымлануы.

Теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмләләр, алар янындагы тыныш билгеләре.

Ел буена үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау.

Бәйләнешле сөйләм үстерү.

VI сыйныф укучыларының белем, осталык һәм күнекмәләренә таләпләр:

- уку елы ахырына өйрәнгән тел берәмлекләре турындагы кагыйдәләрне үзләштерү, аларның дөрес язылышын һәм тыныш билгеләре куюны шуңа нигезләнеп аңлату;
- 6 нчы сыйныфта өйрәнгән сүз төркемнәрен җөмләдә табып, аның үзенчәлекләрен аңлату, дөрес язылышын күрсәтү;
- өйрәнгән күләмдә гади җөмләдәге ия, хәбәр, аергыч, тәмамлык һәм хәлләрне шартлы билгеләр белән күрсәтү (астына сызу);
- укытучы биргән темага, өйрәнгән сүз төркемнәрен файдаланып, изложение яки сочинениеләр язу, аны орфографик һәм пунктуацион яктан дөрес итеп формалаштыру;
- темалар буенча укытучы биргән сорауларга телдән ачык һәм төгәл итеп җаваплар бирү;
- дәреслектә бирелгән төрле жанрдагы күнегү текстларын сәнгатьле итеп һәм орфоэпик нормаларга туры китереп уку.

VII сыйныф

VI сыйныфта үткәннәрне кабатлау.

Морфология.

Исем. Исем турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.Тартымлы исемнәрнеңкилеш белән төрләнеше.

Исемнәрнең җөмләдә кулланылышы.

Сыйфат. Сыйфат турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.Сыйфатныңисемләшүе.

Сыйфатларның җөмләдә кулланылышы.

Рәвеш. Рәвеш турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.Урын,вакыт һәмсәбәп-максат рәвешләре.

Рәвешләрнең җөмләдә кулланылышы.

Фигыль. Фигыль турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.Татар телендәфигыльнең нигезе (башлангыч формасы) турында гомуми мәгълүмат.

Сыйфат фигыль, аның мәгънәсе һәм заман формалары. Сыйфат фигыльләрнең сөйләмдә кулланылышы.

Хәл фигыль, аның мәгънәләре, формалары, сөйләмдә кулланылышы.

Фигыльләрнең ясалышы.

Фигыльләргә морфологик анализ ясау.

Аваз ияртемнәре турында гомуми мәгълүмат.Аларның ясалуы,морфологик-синтаксик үзенчәлекләре. Аваз ияртемнәреннән ясалган исемнәр һәм фигыльләр.

Кабатлау.

Хәбәрлек сүзләр. Татар телендә хәбәрлек сүзләр турында төшенчә.Хәбәрлексүзләрнең формалары һәм җөмләдә кулланылышы.

Теркәгечләр турында гомуми мәгълүмат.Аларны төркемләү.

Теркәгеч сүзләр. Татар һәм рус телләрендә теркәгечләрнең уртак яклары, аларның җөмләдә кулланылышы.

Синтаксис. Гади җөмлә турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.Сәбәп хәле,максат хәле, шарт хәле, кире хәл, аларның аерымлануы.

Ел буена үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау.

Бәйләнешле сөйләм үстерү.

VII сыйныф укучыларының белем, осталык һәм күнекмәләренә таләпләр:

- өйрәнгән темаларга караган тел берәмлекләрен телдән һәм язма сөйләмдә тиешенчә куллана белү;
- өйрәнгән сүз төркемнәренең сөйләмдә кулланылу үзенчәлекләрен аңлау, аларны табигать күренешләрен, аерым предмет һәм кешеләрне телдән һәм язмача тасвирлаганда файдалана белү;
- укытучы биргән тексттагы җөмләләрдән кирәкле морфологик һәм синтаксик берәмлекләрне таба белү;
- тел дәресләрендә өйрәнгән темаларга караган берәмлекләрне татарчадан русчага һәм русчадан татарчага тәрҗемә итү күнегүләрен үтәү;
- изложение һәм сочинение язганда, орфографик һәм пунктуацион нормаларны саклап эш итү.

VIII сыйныф

V – VII сыйныфларда үткәннәрне кабатлау.

Морфология.

Сыйфат белән **рәвеш** турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.Аларарасындагы охшашлыкларны һәм аермаларны күзәтү.

Фигыль турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.Исем фигыль,аныңмәгънәсе, формасы, сөйләмдә кулланылышы.

Инфинитив фигыль. Аның мәгънәсе, формалары, сөйләмдә кулланылышы һәм дөрес язылышы.

Ярдәмче фигыльләр, аларның сөйләмдә кулланылышы.

Кисәкчәләр турында гомуми мәгълүмат.Аларны мәгънәләре буенча төркемләү. Татар телендә кисәкчәләрнең дөрес язылышы.

Ымлыклар турында гомуми мәгълүмат.Аларның ясалу үзенчәлекләре һәмсөйләмдә кулланылышы. Ымлыкларны төркемләү.

Синтаксис.

Хәлләр турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.

Сүзләр арасында тезүле бәйләнеш. Җөмләнең тиңдәш кисәкләре, алар янында гомумиләштерүче сүзләр һәм тыныш билгеләре.

Сүзләр арасында ияртүле бәйләнеш. Сүзтезмә, андагы ияртүче һәм ияртүче кисәкләр. Татар телендә сүзтезмәләрнең төрләре.

Җөмлә кисәкләренең урнашу тәртибе, аның рус телендәге сүзләрнең урнашу тәртибеннән аермалы яклары.

Гади җөмлә турында үтелгәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.

Әйтү максаты буенча җөмлә төрләре. Хикәя җөмлә, сорау җөмлә, боеру җөмлә һәм тойгылы җөмләләр (үтелгәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү) һәм алар янында куела торган тыныш билгеләре.

Эндәш сүз һәм кереш сүз турында гомуми төшенчә. Аларның үзенчәлекләре һәм җөмләдәге урыны. Эндәш һәм кереш сүзләр янында тыныш билгеләре.

Раслау һәм инкяр җөмләләр һәм аларның кулланылышы.

Гади җөмләләргә синтаксик анализ ясау.

Гади җөмлә синтаксисын һәм анда кулланыла торган тыныш билгеләрен гомумиләштереп кабатлау.

Бәйләнешле сөйләм үстерү.

VIII сыйныф укучыларының белем, осталык һәм күнекмәләренә таләпләр:

- телдән һәм язма сөйләмдә өйрәнгән сүз төркемнәренең формаларын урынлы куллану;
- гади җөмләләрнең төрле формаларын кулланып, дәрестә өйрәнелә торган тема турында сөйләү, аларга караган мисаллар әйтү (язу);
- гади җөмләләргә синтаксик анализ ясаганда, телдән һәм язмача аңлату, җөмлә кисәкләрен шартлы билгеләр белән күрсәтү.

IX сыйныф

Синтаксис буенча VIII сыйныфта өйрәнгәннәрне кабатлау.

Кушма җөмлә синтаксисы һәм сөйләм культурасы.

Кушма җөмлә турында гомуми төшенчә. Кушма җөмлә составындагы җөмләләрнең бәйләнеш төрләре.

Кушма җөмлә төрләре. Тезмә кушма җөмләләр турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү (теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмләләр, алар янында тыныш билгеләре).

Иярченле кушма җөмләләр турында гомуми мәгълүмат. Аналитик иярченле кушма җөмләләр. Синтетик иярченле кушма җөмләләр. Аналитик һәм синтетик иярченле кушма җөмләләрдә бәйләүче чаралар һәм тыныш билгеләре.

Татар һәм рус телләрендә тезмә һәм иярченле кушма җөмләләр. Аларның охшаш һәм үзенчәлекле билгеләре.

Иярчен җөмләләрнең мәгънә ягыннан төрләре. Җөмлә кисәкләре белән иярчен җөмлә төрләре арасындагы мәгънә бәйләнеше.

Иярчен ия җөмләләр. Иярчен хәбәр җөмләләр.

Иярчен аергыч җөмләләр. Иярчен тәмамлык җөмләләр.

Иярчен хәл җөмләләр: иярчен вакыт, иярчен урын, иярчен рәвеш, иярчен күләм, иярчен сәбәп, иярчен максат, иярчен шарт һәм иярчен кире җөмләләр.

Текст һәм пунктуация.

Текст турында гомуми төшенчә. Туры һәм кыек сөйләм, алар янында тыныш билгеләре.

Синтаксис һәм пунктуацияне гомумиләштереп кабатлау. Җөмләләргә синтаксик анализ ясау.

Сөйләм культурасы.

Әдәби сөйләмнең төп билгеләре: дөрес, ачык, эзлекле, сәнгатьле, аһәңле, җыйнак, матур яңгырашлы сөйләм. Татар әдәби теленең байлыгы һәм тәэсирле булуы. Сөйләмдә калькаларны урынлы куллану.

V– IX сыйныфларда үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау.

Бәйләнешле сөйләм үстерү.

Этнокультура өлкәсенә караган компетенцияне булдыруны һәм үстерүне тәэмин итүнең эчтәлеге

Бу бүлеккә караган материалларны өйрәнү аралашу һәм лингвистик компетенцияләрне гамәлгә ашырганда башкарыла һәм аны укытучы үзе оештыра.

Тел һәм мәдәният. Телдә халык тарихы һәм мәдәниятенең чагылышы.

Татар сөйләм әдәбенә караган сүзләр, аларны урынлы куллану.

Төрле халыкларның тормыш-көнкүрешен чагылдырган сүзләрне файдалану.

Сүз сәнгатенең образлы табигатен аңлый белүгә ирешү.

Туган телне укыту предметының уку эшчәнлеге төрләре күрсәтелгән тематик планы

Программаның төп темалары	Сәгатьләр саны	Уку эшчәнлегенең төп төрләре
5 класс- 70 сәгать		
Фонетика, орфоэпия, графика һәм орфография. Сузык авазлар. Аңкау һәм ирен гармониясе. Тартыкларның сөйләмдәге үзгәрешләре. Аваз һәм хәреф төшенчәләре. Алфавит. *Я, ю, е* хәрефләренең дөрес язылышы. *ъ* һәм *ь* хәрефләренең дөрес язылышы. Сүзләргә фонетик анализ ясау.	28	Фонетиканың төп төшенчәләрен белү.Сузыкһәмтартык авазларны тану. Телдән һәм транскрипция элементлары буенча аерым сүзләрне, сүзнең әйтелү һәм язылу үзенчәлекләрен, сөйләмдәге авазларны билгеләү. Сүзләргә фонетик анализ ясау. Авазларны классификацияләү һәм төркемнәргә аеру. Орфографик сүзлекне файдалану. Сүзнең аваз-хәреф составын чагыштыру һәм анализлау. Сүзлекләрдән һәм энциклопедияләрдән кирәкле мәгълүматны табу өчен, алфавитны белү.
Лексика һәм лексикография. Лексика турында гомуми мәгълүмат. Сүзнең лексик мәгънәсе. Сүзләрнеңтурыһәм күчерелмә мәгънәләре. Фразеологик әйтелмәләр, аларның сөйләмдә кулланылышы. Төрле типтагы сүзлекләрнең төзелү принциплары, алардан дөрес файдалану.	11	Фикерне һәм хисне белдерүдә сүзнең ролен аңлау. Сүзнең лексик мәгънәсенә төшенү. Бер мәгънәле һәм күп мәгънәле сүзләрне, туры һәм күчерелмә мәгънәле сүзләрне аеру; омоним, синоним, антонимнарны тану. Синонимнарның мәгънәви һәм стилистик аермалыкларын аңлау. Туры һәм күчерелмә мәгънәле сүзләрне чагыштыру. Сүзләрне килеп чыгышы, кулланылу өлкәсе һәм ешлыгы ягыннан аеру. Сөйләмдә синонинар, антонимнар, бер тематик төркемдәге сүзләрне, омонимнарны һәм күп мәгънәле сүзләрне куллану. Аңлатмалы, синонимнар, антонимнар, фразеологик сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны табу. Сөйләмдәге фразеологик әйтелмәләрне тану һәм урынлы куллану.
Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы. Тел белеменең бүлеге буларак сүз төзелеше һәм сүз ясалышы. Тамырдаш	15	Сүз тамырын һәм кушымчаларны мәгънәле кисәкләр буларак, сүз ясаганда,

сүзләр. Сүзнең тамыры һәм кушымчалары. Төрле сүз төркемнәрен ясый торган кушымчалар. Бәйләгечләр (килеш кушымчалары), модальлек (күплек сан, иркәләү-кечерәйтү) кушымчалары. Сүз ясалу ысуллары: ясагыч кушымчалар ярдәмендә сүз ясалу, сүзләрне кушу яки теркәү ярдәмендә сүз ясау, сүзләрне кыскарту юлы белән яңа сүз ясалу. Сүз төзелешен һәм ясалышын тикшерү, төрле сүзлекләр куллану.		ясагыч кушымчаның әһәмиятен аңлау. Сүзләрне мәгънәле кисәкләргә бүлү. Өйрәнелгән сүз төркемнәреннән исемнәрнең, сыйфатларның һәм фигыльләрнең сүз ясалыш ысулларын аеру. Язуда сүз төзелеше һәм сүз ясалышы буенча булган белем һәм күнекмәләрне куллану.
Бәйләнешле сөйләм үстерү.	16	Сөйләмне стилистик һәм орфоэпик яктан дөрес итеп оештыру. Укучыларның актив һәм пассив сүзлек байлыгын үстерү. Диалогик һәм монологик сөйләм формаларына ия булу. Үз фикереңне белдерү, аны нигезләү. Кешеләр белән аралашканда, татар сөйләм әдәбе үзенчәлекләрен саклау.
6 класс-70 сәгать		
Морфология. Сүз төркемнәре турында гомуми мәгълүмат. Исем. Исем турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Тартым турында мәгълүмат бирү. Исемнәрнең тартым белән төрләнеше. Алынма сүзләрдәге килеш һәм тартым кушымчалары. Исемнәрнең төрле ысуллар белән ясалышы. Исемнәргә морфологик анализ ясау. Сыйфат. Сыйфат турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Асыл һәм нисби сыйфатлар. Сыйфатларның төрле ысуллар белән ясалышы. Сыйфатларга морфологик анализ ясау. Рәвеш турында гомуми мәгълүмат. Саф, охшату-чагыштыру һәм күләм-чама рәвешләре, аларның җөмләдә кулланылышы. Рәвешләргә морфологик анализ ясау. Сан. Сан турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Сан төркемчәләре: чама саны, бүлем саны, җыю саны. Саннарның ясалышы, аларның дөрес язылышы. Саннарга морфологик анализ ясау. Алмашлык. Амашлыклар турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү.	38	Сүз төркемнәренә лексик-грамматик мәгънәләре, морфологик һәм синтаксик билгеләре буенча характеристика бирү. Аларның мәгънә төркемчәләрен аеру, морфологик формаларын телдән һәм язма сөйләмдә урынлы куллану һәм аларга мисаллар китерү. Сүз төркемнәренең ясалыш ысулларын билгеләү, аларга морфологик анализ ясау, матур әдәбият әсәрләрендә кулланылу үзенчәлекләрен ачыклау.

Билгеләү, билгесезлек һәм юклык алмашлыклары. Аларның җөмләдә кулланылышы. Алмашлыкларны морфологик яктан тикшерү. Фигыль. Фигыль турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Шарт фигыль турында төшенчә, аларның зат-сан белән төрләнеше, сөйләмдә кулланылышы. Фигыльләргә морфологик анализ ясау. Бәйлекләр турында гомуми мәгълүмат. Аларның сөйләмдә кулланылу үзенчәлекләре. Бәйлекләрне төркемләү. Бәйлек сүзләр, аларның җөмләдә кулланылышы.		
Синтаксис. Гади җөмлә турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Раслау һәм инкарь җөмләләр. Рәвеш хәле һәм күләм хәле, аларның аерымлануы. Теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмләләр, алар янындагы тыныш билгеләре.	17	Гади җөмлә төрләре турында үткәннәрне искә төшерү, ныгыту һәм тирәнәйтү. Иярчен кисәкләрдән хәлләрне өйрәнүне дәвам итү, аларны телдән һәм язма сөйләмдә тиешенчә куллану. Тезмә кушма җөмлә төрләрен өйрәнүгә бәйле рәвештә тыныш билгеләрен тиешенчә кую күнекмәләрен булдыру.
Бәйләнешле сөйләм үстерү	15	Диалогик һәм монологик сөйләм формаларына ия булу. Үз фикереңне белдерү һәм аны дәлилләү. Татар телен начаррак белүче кешеләр белән аралашканда, татар сөйләм әдәбе үзенчәлекләрен саклау. Тәкъдим ителгән текстның планын төзү. Әзер план буенча текст төзү.
7 класс- 70 сәгать		
Морфология. Исем. Исем турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Исемнәрнең җөмләдә кулланылышы. Сыйфат. Сыйфат турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Сыйфатның исемләшүе. Сыйфатларның җөмләдә кулланылышы. Рәвеш. Рәвеш турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Урын, вакыт һәм сәбәп-максат рәвешләре. Рәвешләрнең җөмләдә кулланылышы. Фигыль. Фигыль турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Татар телендә	35	Сүз төркемнәренә лексик-грамматик мәгънәләре, морфологик һәм синтаксик билгеләре буенча характеристика бирү. Аларың мәгънә төркемчәләрен аеру, морфологик формаларын телдән һәм язма сөйләмдә урынлы куллану һәм аларга мисаллар китерү. Сүз төркемнәренең ясалыш ысулларын билгеләү, аларга морфологик анализ ясау, матур әдәбият әсәрләрендә кулланылу үзенчәлекләрен ачыклау.

фигыльнең нигезе (башлангыч формасы) турында гомуми мәгълүмат. Сыйфат фигыль, аның мәгънәсе һәм заман формалары. Сыйфат фигыльләрнең сөйләмдә кулланылышы. Хәлфигыль,аныңмәгънәләре, формалары, сөйләмдә кулланылышы. Фигыльләрнең ясалышы. Фигыльләргә морфологик анализ ясау. Аваз ияртемнәре турында гомуми мәгълүмат. Аларның ясалуы, морфологик-синтаксик үзенчәлекләре. Аваз иялтемнәреннән ясалган исемнәр һәм фигыльләр. Хәбәрлексүзләр.Татартелендә хәбәрлек сүзләр турында төшенчә. Хәбәрлек сүзләрнең формалары һәм җөмләдә кулланылышы. Теркәгечләр турында гомуми мәгълүмат. Теркәгечләрне төркемләү. Теркәгеч сүзләр. Татар һәм рус телләрендә теркәгечләрнең уртак яклары, җөмләдә кулланылышы.		
Синтаксис. Гади җөмлә турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Сәбәп хәле, максат хәле, шарт хәле, кире хәл, аларның аерымлануы.	15	Гади җөмлә төрләре турында үткәннәрне искә төшерү, ныгыту һәм тирәнәйтү. Иярчен кисәкләрдән хәлләрне өйрәнүне дәвам итү, аларны телдән һәм язма сөйләмдә тиешенчә куллану. Аерымланган хәлләрне өйрәнүгә бәйле рәвештә тыныш билгеләрен тиешенчә кую күнекмәләрен булдыру.
Бәйләнешле сөйләм үстерү.	20	Диалогик һәм монологик сөйләм формаларына ия булу. Үз фикереңне белдерү һәм аны дәлилләү. Татар телен йомшак белүче кешеләр белән аралашканда, татар сөйләм әдәбе үзенчәлекләрен саклау. Текст өстендә эшләү: аңа исем бирү, планын төзү. Тәкъдим ителгән план буенча текст төзү.
8 класс- 70 сәгать		
Морфология. Сыйфат белән рәвеш турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Алар арасындагы охшашлыкларны һәм аермаларны күзәтү. Фигыль. Фигыль турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Исем фигыль, аның мәгънәсе, формасы, сөйләмдә кулланылышы.	20	Сүз төркемнәренә лексик-грамматик мәгънәләре, морфологик һәм синтаксик билгеләре буенча характеристика бирү. Аларың мәгънә төркемчәләрен аеру, морфологик формаларын телдән һәм язма сөйләмдә урынлы куллану һәм аларга мисаллар

Инфинитив фигыль. Аның мәгънәсе, формалары, сөйләмдә кулланылышы һәм дөрес язылышы. Ярдәмче фигыльләр, аларның сөйләмдә кулланылышы. Кисәкчәләр турында гомуми мәгълүмат. Аларны мәгънәләре буенча төркемләү. Татар телендә кисәкчәләрнең дөрес язылышы. Ымлыклар турында гомуми мәгълүмат. Аларның ясалу үзенчәлекләре һәм сөйләмдә кулланылышы. Ымлыкларны төркемләү.		китерү. Сүзтөркемнәренең ясалыш ысулларын билгеләү, аларга морфологик анализ ясау, матур әдәбият әсәрләрендә кулланылу үзенчәлекләрен ачыклау
Синтаксис. Хәлләр турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Сүзләр арасында тезүле бәйләнеш. Җөмләнең тиңдәш кисәкләре, алар янында гомумиләштерүче сүзләр һәм тыныш билгеләре. Сүзләр арасында ияртүле бәйләнеш. Сүзтезмә, андагы ияртүче һәм иярүче кисәкләр. Татар телендә сүзтезмәләрнең төрләре. Җөмлә кисәкләренең урнашу тәртибе, аның рус телендәге сүзләрнең урнашу тәртибеннән аермалы яклары. Гади җөмлә турында үтелгәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү. Әйтү максаты буенча җөмлә төрләре. Хикәя җөмлә, сорау җөмлә, боеру җөмлә һәм тойгылы җөмләләр (үтелгәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү) һәм алар янында куела торган тыныш билгеләре. Эндәш сүз һәм кереш сүз турында гомуми төшенчә. Аларның үзенчәлекләре һәм җөмләдәге урыны. Эндәш һәм кереш сүзләр янында тыныш билгеләре. Раслау һәм инкяр җөмләләр һәм аларның кулланылышы.	30	Синтаксисның төп берәмлекләрен аера белү (сүзтезмә, җөмлә); сүзтезмә һәм җөмләләрне төзелеше һәм мәгънәле кисәкләренең бәйләнеше ягыннан төрләрен билгеләү һәм тикшерү; җөмләнең грамматик нигезен табу; татар һәм рус телләрендә җөмлә кисәкләренең урнашу тәртибен күзәтү; гади җөмлә төрләрен ачыклау; модаль кисәкләрне билгеләү һәм тыныш билгеләрен дөрес кую күнекмәләрен үстерү; телдән һәм язма сөйләмдә гади җөмләләрнең өйрәнелгән төрләрен куллана белү.
Бәйләнешле сөйләм үстерү.	20	Диалогик һәм монологик сөйләм формаларына ия булу. Үз фикереңне белдерү һәм аны дәлилләү. Татар телен начаррак белүче кешеләр белән аралашканда, татар сөйләм әдәбе үзенчәлекләрен саклау. Текст өстендә эшләү: аңа исем бирү, планын төзү. Тәкъдим ителгән план буенча текст төзү.
9 класс-68 сәгать		

Кушма җөмлә синтаксисы һәм сөйләм культурасы. Кушма җөмлә турында гомуми төшенчә. Кушма җөмлә составындагы җөмләләрнең бәйләнеш төрләре. Кушма җөмлә төрләре. Тезмә кушма җөмләләр турында үткәннәрне кабатлау һәм тирәнәйтү (теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмләләр,аларянындатыныш билгеләре). Иярченле кушма җөмләләр турында гомуми мәгълүмат. Аналитик иярченле кушма җөмләләр. Синтетик иярченле кушма җөмләләр. Аналитик һәм синтетик иярченле кушма җөмләләрдә бәйләүче чаралар һәм тыныш билгеләре. Татар һәм рус телләрендә тезмә һәм иярченле кушма җөмләләр. Аларның охшаш һәм үзенчәлекле билгеләре. Иярчен җөмләләрнең мәгънә ягыннан төрләре. Җөмлә кисәкләре белән иярчен җөмлә төрләре арасындагы мәгънә бәйләнеше. Иярчен ия җөмләләр. Иярчен хәбәр җөмләләр. Иярчен аергыч җөмләләр. Иярчен тәмамлык җөмләләр. Иярчен хәл җөмләләр: иярчен вакыт, иярчен урын, иярчен рәвеш, иярчен күләм, иярчен сәбәп, иярчен максат, иярчен шарт һәм иярчен кире җөмләләр.	35	Сөйләмдә туры һәм кыек сөйләмне куллана белү; җөмләнең грамматик нигезен дөрес билгеләү; гади һәм кушма җөмләләрне аеру; синтетик һәм аналитик иярченле кушма җөмләләрне телдән һәм язма сөйләмдә куллану; татар һәм рус телләрендә иярченле кушма җөмләләрнең төзелеш үзенчәлекләрен аңлау; кушма җөмләләргә синтаксик анализ ясау.
Текст һәм пунктуация. Текст турында гомуми төшенчә. Туры һәм кыек сөйләм һәм янында тыныш билгеләре.	5	
Сөйләм культурасы. Әдәби сөйләмнең төп билгеләре: дөрес, ачык, эзлекле, сәнгатьле, аһәңле, җыйнак, матур яңгырашлы сөйләм. Татар әдәби теленең байлыгы һәм тәэсирле булуы. Сөйләмдә калькаларны урынлы куллану.	12	Татар әдәби тенең төп нормаларына ия булу; дөрес итеп сөйләшүнең зыялы кешеләргә хас булган билге икәнлеген аңлау; ана теленә хөрмәт белән карау; төп әйтелеш кагыйдәләрен һәм сүз басымының урынын белү; орфоэпик яктан үзеңнең һәм башка кешеләр сөйләмен анализлау һәм бәяләү; сөйләмеңә төзәтүләр кертү; сөйләм культурасын булдыру өчен, татар әдәби телендәге лексик байлыкның мөһимлеген аңлау; хәзерге татар әдәби теле нормалары турында

		мәгълүматны төрле чыганаклардан алу. Текстларны татарчадан русчага һәм русчадан татарчага тәрҗемә итү.
Бәйләнешле сөйләм үстерү.	17	Тәкъдим ителгән план буенча төрле текстлар язу: сочинение элементлары белән изложение, сочинение-хикәяләү һ.б. Аудитория алдында чыгыш ясый белү: тема сайлау, максат һәм бурычларны дөрес итеп кую, тыңлаучыларның кызыксыну даирәсен истә тоту.

Туган телне укыту предметыннан укучыларның белем, осталык һәм күнекмәләрен бәяләү нормалары.

5-9 нчы сыйныфларда язма эшләрнең саны:

класс	Инша	Диктант	Изложение	Контроль эш	Барлыгы
5	2(1)	4(2)	2(1)	1	10
6	3(1)	4(2)	2(1)	1	10
7	3(1)	4(2)	2(1)	1	10
8	3(1)	4(2)	2(1)	1	10
9	3(1)	3(2)	2(1)	1	9

Диктантларны бәяләүгә таләпләр.

№	Таләпләр	Билге
1.	Орфографик һәм пунктуацион хаталары булмаган эшкә. Искәрмә. Орфографик (яки пунктуацион) хаталы пөхтә башкарылган эшкә яки бер үк хата бер үк сүзләрдә кабатланса һәм бер пунктуацион хаталы эшкә	«5»ле билгесе куела.
2.	1 орфографик, 1 пунктуацион хатасы булган эшкә Искәрмә. 1 орфографик, 2 пунктуацион хаталы эшкә яки, орфографик хаталары булмыйча, 3 пунктуацион хатасы булган эшкә, яки бер төрдәге 2 орфографик һәм 1 пунктуацион хаталы эшкә	«4»ле билгесе куела.
3.	2 орфографик, 1—3 пунктуацион хаталы, 2 төзәтүле эшкә Искәрмә. 4 пунктуацион, 1 орфографик хаталы эшкә яки бер төрдәге 5 орфографик, 4 пунктуацион хаталы эшкә	«3»ле билгесе куела.
4.	5 орфографик, 5 пунктуацион хаталы, 4 төзәтүле эшкә	«2»ле билгесе куела.
5.	6—7 орфографик, 4—5 пунктуацион хаталы, берничә төзәтүле эшкә	«1»ле билгесе куела.

Сүзлек диктантларын бәяләү.

Сыйныфлар	Сүзләр саны
5	12-14
6	15—18
7	18—20
8	20—22
9	22—25

Хатасыз башкарылган эшкә—«5»ле, бер-ике хаталы эшкә— «4»ле, өч яки дүрт хаталы эшкә «3»ле билгесе куела.

Изложениеләрне бәяләү.

№	Текстның бирелеше	Грамоталылыгы	Билге
1.	Текст, планга нигезләнеп (яки плансыз), эзлекле бирелгән; стиль бердәмлеге сакланган; фактик хаталар юк.	1 орфографик яки пунктуацион (яки грамматик) хата бар.	«5»ле билгесе куела.
2.	Тексттагы хикәяләү агышы бирелгән эзлеклелек белән тулысынча туры килми; стиль бердәмлегендә хилафлык сизелә; язмада 1 фактик хата җибәрелгән.	2 орфографик, 1 пунктуацион (яки 1 грамматик) хата бар.	«4»ле билгесе куела.
3.	Текст язмада эзлекле бирелмәгән, стиль бердәмлеге сакланмаган. Сүзләр бәйләнешендәге төгәлсезлекләр җөмләнең мәгънәсен бозуга китергән. Язмада 1 фактик хата җибәрелгән.	3 орфографик, 2 пунктуацион, 1 грамматик хата бар.	«3»ле билгесе куела.
4.	Тексттагы эзлеклелек язмада сакланмаган; стиль бердәмлеге юк; сүзләр һәм җөмләләр бәйләнешендә хаталар бар; фактик һәм техник хаталар күп.	Орфографик хаталарның саны — 3 тән, пунктуацион хаталарның саны — 2 дән, грамматик хаталарның саны 3 тән артык.	«2»ле билгесе куела.
5.	Текстның эзлеклелеге язмада сакланмаган; сүзләр һәм җөмләләр бәйләнешендә җибәрелгән хаталар текстның эчтәлеген аңлауны кыенлаштыра, хаталар бик күп.	Төгәлсезлекләр «2»ле кую нормасыннан артып китә.	«1»ле билгесе куела.

Сочинение түбәндәгечә бәяләнә:

	Эшнең эчтәлеге һәм теле	Грамоталылыгы	Билге
1.	Эчтәлек темага туры килә; язмада фактик ялгышлар юк; план буенча (яки плансыз) эзлекле язылган; теле бай, образлы; стиль бердәмлеге сакланган.	1 орфографик (пунктуацион яисә грамматик) ялгыш бар.	«5»ле билгесе куела.
2.	Язманың эчтәлеге темага, нигездә, туры килә, ул дөрес ачылган; 1 фактик хата җибәрелгән, хикәяләү эзлеклелегендә	2 орфографик, 2 пунктуацион һәм 2 грамма-	«4»ле билгесе куела.

	артык әһәмияте булмаган төгәлсезлек сизелә; тулаем алганда, теле бай, образлы; стиль бердәмлеге сакланган.	тик ялгыш бар.	
3.	Эчтәлекне бирүдә мөһим читләшүләр бар: ул, нигездә, дөрес, ләкин фактик төгәлсезлекләр очрый, хикәяләү эзлекле түгел; теленең ярлылыгы сизелеп тора; синонимик сүзләрне аз куллана, бертөрлерәк синтаксик төзелмәләр файдалана, образлы түгел, сүз куллануда ялгышлар җибәрә; стиль бердәмлеге сакланып җитмәгән.	3 орфографик, 3 пунктуацион һәм 3 грамматик ялгыш бар.	«3»ле билгесе куела.
4.	Тема ачылмаган; фактик төгәлсезлекләр күп; планга туры килми, эзлеклелек бозылган; теле ярлы; сүз куллану ялгышлары еш очрый; стиль бердәмлеге юк.	7 орфографик, 7 пунктуацион һәм грамматик ялгышлар бар.	«2»ле билгесе куела.
5.	Төгәлсезлекләр «2»ле билгесе кую нормасыннан артып киткән.	Ялгышлары «2»ле билгесе кую нормасыннан артык.	«1»ле билгесе куела.

Тестларны бәяләү

«5» - 86-100% дөрес җавап өчен куела;

«4» - 71-85% дөрес җавап өчен куела;

«3» - 51-70% дөрес җавап өчен куела;

«2» - 0-50% дөрес җавап өчен куела;

Укучыларның телдән сөйләм эшчәнлеген бәяләү:

Сорауларга җавапларны бәяләү

Эшләрегезне бәяләгәндә, укытучы җавабыгызның тулы, төгәл, дөрес булуына, сөйләмегезнең стилистик яктан камил, орфографик һәм пунктуацион яктан грамоталы булуына игътибар итә.

Барлык сорауларга да дөрес җавап бирдегез (1 сөйләм хатасы яки 1 пунктуацион хатагыз булырга мөмкин) - "5"ле.

Сорауларга дөрес җавап бирдегез, ләкин 2 сөйләм хатасы, 3 орфографик, 2 пунктуацион хата яки 2 сорауга җавап язганда, төгәлсезлек җибәрдегез - "4"ле.

Язма эштә сорауларга җавап бирә белү күнекмәсе сизелә, 3 сөйләм хатасы, 4 орфографик, 5 пунктуацион хатагыз бар - "3"ле.

Җавапларыгызның яртысы дөрес түгел, сөйләм хаталарыгыз 3 тән артык, 5 орфографик, 6 пунктуацион хатагыз бар - "2"ле.

5-9 нчы сыйныфлар өчен әдәбият программасын үзләштерүдән көтелгән нәтиҗәләр (татар төркемнәре өчен):

Урта сыйныфларда әдәбият укытуның **гомуми(метапредмет)нәтиҗәләре** түбәндәгеләр:

- укучыда әдәби әсәрне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү;
- сүз сәнгатен халыкның яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрен саклап калган һәм беркетә килгән хәзинә буларак кабул итәргә өйрәтү;

- язу һәм сөйләм осталыгын үстерү, мәсьәләне аңлый, гипотеза куя, материалны төркемли, үз фикерен дәлилли, кирәк икән – үзгәртә-төгәлләштерә, нәтиҗәләр чыгара, материалны гомумиләштерә белергә, үз хисләреңне сүзләр ярдәмендә аңлата алырга һәм бер үк вакытта башкалар белән бергәләп эшләргә күнектерү;
- баланың үз эшчәнлеген һәм әйләнә-тирәдәге тормышны мөстәкыйль бәяли белүенә, мөстәкыйль карарлар кабул итә һәм аларны җиренә җиткереп үти алуына ирешү;
- төрле чыганаклар белән эшләргә, аларны табарга, мөстәкыйль рәвештә кулланырга, төркемләргә, чагыштырырга, анализларга һәм бәяләргә өйрәтү.

Предмет нәтиҗәләре:

Танып-белү өлкәсендә:

- аерым төр һәм жанрга караган әсәрләрне аңлап укый һәм кабул итә, эчтәлеген кабатлап (аерым очракларда текстны яттан) сөйли, кирәк чакта тексттан өзекләр китерә алуга ирешү; -укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын
һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү;
- укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белүе;
- әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгарып, укыган буенча тезислар һәм план төзү, геройларга характеристика бирү, сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен билгеләү күнекмәсе булдыру;
- укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашырга, оппонентларның фикерен исәпкә алып, үз карашларын расларга һәм дәлилләргә, әдәбият белеме төшенчәләренә мөрәҗәгать итәргә өйрәтү.

бәяләү өлкәсендә:

- милли әдәбияттагы рухи-әхлакый кыйммәтләрне күңелдән уздырып кабул итәргә өйрәтү;
- әдәби әсәрләргә шәхси мөнәсәбәт һәм бәя булдыру;
- өйрәнелгән әсәрләрне шәрехли белүенә ирешү;
- автор позициясен ачыклый алу һәм аңа үз мөнәсәбәтеңне булдыру күнекмәсен формалаштыру.

эстетик яктан:

- әдәби әсәрнең образлы табигате хакында гомуми мәгълүматый күзаллау булдыру, аның эстетик кыйммәтен тою хисе тәрбияләү;
- баланың әдәби текстны эстетик бөтенлекле, шул ук вакытта әдәби һәм тел-сурәтләү алымнарының, образлылыкның үзенчәлекләрен һәм әһәмиятен аңлап бәяли белүенә ирешү;
- рус һәм татар телендәге әдәби әсәрләрне чагыштырып бәяләргә, геройларның, әхлакый идеалларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләргә өйрәтү.

Шәхси нәтиҗәләр:

- укучының җаваплылык хисен активлаштыру;
- укуга һәм хезмәткә уңай мөнәсәбәт булдыру;
- баланың үзаңын үстерү, милләтне, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү;
- әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү;
- төрле чыганаклардан (сүзлекләр, энциклопедияләр, интернет-ресурслар һ.б.) танып-белү һәм коммуникатив ихтыяҗларны канәгатьләндерерлек мәгълүматлар табарга күнектерү.

Предметара нәтиҗәләр:

- укучыларда әдәбиятны сәнгатьнең башка төрләре ярдәмендә мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру һәм әдәбият–сәнгать белән даими кызыксыну формалаштыру;

- татар теленә бәйләнештә, туган телнең матурлыгына һәм байлыгына хөрмәт тәрбияләү;
- мәдәниятара бәйләнешләрне саклау, укучының башка милләтләр мәдәнияте һәм әдәбиятыннан мәгълүматлы, башка халыкларның сүз сәнгатенә хөрмәтле мөнәсәбәттә, толерант булуына ирешү.

V- IX сыйныфларда әдәбият укыту предметының эчтәлеге

Әдәбият тарихы

Әдәбият тарихын өйрәнү халык авыз иҗатыннан башлана.

Халык авыз иҗаты

Халыкның милли рухи культура хәзинәсе буларак халык авыз иҗаты. Фольклор әсәрләрендә гомумкешелек кыйммәтләренең зур урын тотуы. Халык иҗатының язма әдәбият үсешенә, әдәби телгә зур йогынты ясавы. Фольклорның төп жанрлары. Әкиятләр. Мәкаль һәм әйтемнәр. Табышмаклар. Мәзәкләр. Җырлар. Бәетләр. Риваятьләр һәм легендалар.

Борынгы, урта гасырлар татар әдәбияты

Борынгы һәм Урта гасыр әдәбиятының мифологиягә һәм халык авыз иҗатына нигезләнүе. Ислам дине идеологиясе белән сугарылуы. Шәрык әдәбиятлары йогынтысы. Күчмә сюжетлар. Әсәрләрнең тематик төрлелеге һәм проблематикасы: гадел хөкемдар, кеше һәм Алла, шәхес һәм җәмгыять мөнәсәбәте, илаһи мәхәббәт һәм җир мәхәббәте, гаделлек, миһербанлылык, сабырлык. Әдәбиятта дини-әхлакый, суфыйчыл һәм дөньяви карашларның үрелеп баруы. Жанрлар төрлелеге.

XIX йөз әдәбияты

Бер яктан, урта гасыр әдәбияты традицияләренә нигезләнүе, икенче яктан, җәмгыятьтәге үзгәрешләргә бәйле яңа сыйфатлар белән баюы: реализм юлына чыгу, яңа төрләр һәм жанрлар барлыкка килү, сурәтләүнең яңа алым-чараларына мөрәҗәгать итү. Мәгърифәтчелек чоры әдәбиятының үзенчәлекләре. Һәртөр искелеккә каршы көрәшеп, идеал кеше образы тудырылу. Әдәбиятның чынбарлык проблемаларына мөрәҗәгать итүе. Яңа заман сүз сәнгатенә нигез салыну.

XX гасыр татар әдәбияты

Иҗтимагый-тарихи вакыйгаларның әдәбиятка тәэсире. Татар сүз сәнгатенең Шәрык һәм рус-Европа әдәби-фәлсәфи, мәдәни казанышларын үзләштерүе. Кеше һәм җәмгыять проблемасы.Чынбарлыкны реалистик һәм романтик чагылдыру үзенчәлекләре. Әхлакый һәм фәлсәфи эзләнүләр. Яңарыш чоры әдәбиятының әһәмияте.

Совет чоры татар әдәбиятының каршылыклы үсеше. Төп тема-проблемалар. Әдип һәм җәмгыять мөнәсәбәте. Бөек Ватан сугышы һәм татар әдәбияты. Илленче еллар ахырыннан башлап әдәбиятта сыйфат үзгәрешләре башлану. Сүз сәнгатендә милләт проблемасының алгы планга чыгуы. Әдипләрнең заман проблемаларына актив мөрәҗәгать итүе. Җәмгыятьтәге үзгәрешләрнең әдәбиятта чагылышы.

Төп әдәби-тарихи мәгълүматлар

Матур әдәбиятның тормышны танып белүнең бер формасы булуы һәм анда кеше рухи дөньясының байлыгы, күптөрлелеге чагылуы. Әдәбият һәм сәнгатьнең башка төрләре. Сүз сәнгатенең төп асылы (әхлаклылык, миһербанлылык тәрбияләү, яшәүнең төп принципларын, дөньяга дөрес караш, эстетик зәвык формалаштыру һәм, гомумән, гомумкешелек кыйммәтләре белән таныштыру).

Матур әдәбиятның иҗтимагый һәм мәдәни тормыштагы урыны. Татар әдәбиятының милли үзенчәлеге, гуманистик эчтәлеге, традицияләр дәвамчанлыгы һәм яңачалык. Татар әдәбияты мөрәҗәгать иткән тема-мотивлар, гомумкешелек кыйммәтләре.

Төп әдәби-теоретик төшенчәләр

Сүз сәнгате буларак әдәбият. Язма әдәбият һәм фольклор. Халык авыз иҗаты жанрлары. Әдәби төрләр һәм жанрлар. Әдәби образ.

Әдәби әсәрнең формасы һәм эчтәлеге: тема, проблема, идея, сюжет, композиция; сюжет элементлары; конфликт, автор образы, хикәяләүче образы; лирик герой.

Әдәби әсәрнең теле. Әдәби сурәтләү чаралары: чагыштыру, эпитет, метафора, гипербола, метонимия, символ, аллегория, җанландыру. Пейзаж. Портрет. Юмор һәм сатира.

Шигырь төзелеше: ритм, рифма, строфа.

Укучыларның белеменә, эш осталыгына һәм күнекмәләренә таләпләр

Әдәбият предметын үзләштерү нәтиҗәсендә укучы:
- сүз сәнгатенең образлы табигатен;
- милли әдәбиятның иң билгеле язучыларыннан Г.Тукайның, Г.Камалның, Г.Ибраһимовның, Ф.Әмирханның, Г.Исхакыйның, М.Җәлилнең, Ә.Еникинең тормыш юлы һәм иҗатының төп фактларын;
- өйрәнелгән әсәрләрнең эчтәлеген;
- сүз сәнгатенең образлы асылын;
- төп әдәби-теоретик төшенчәләрне **белергә**;
- әдәби әсәр эчтәлеген кабатлап, аерым өлешләрен яттан сөйләү;
- әдәби әсәрне әдәбият теориясеннән мәгълүматлар файдаланып анализлау;
- әдәби әсәрнең аерым якларын элементларын җентекләп тикшерү һәм нәтиҗәләр чыгару;
- әдәби әсәрнең төр һәм жанрын билгеләү;
- әдәби әсәрләрне, аларның геройларын чагыштыру;
- геройларга характеристика бирү, автор позициясен ачыклау;
- сәнгатьле уку;
-әдәби әсәрләр хакында төрле характердагы иҗади эшләр башкару
күнекмәләрен үзләштергән булырга тиеш.

<u>Әдәбиятны укыту предметының уку эшчәнлеге төрләре күрсәтелгән тематик планы</u>

Программаның төп темалары	Сәгатьләр саны	Уку эшчәнлегенең төп төрләре
5 класс- 35 сәгать		
Халык авыз иҗаты һәм аның җанрлары	8	Төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади уку. Әсәрләрне анализлау һәм шәрехләү. План төзү һәм әсәрләр турында бәяләмә (отзыв) язу. Әдәби әсәрдәге эпизодларны һәм геройларны чагыштыру; Әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку, укыганга үзенең мөнәсәбәтен белдерү.
Урта гасыр әдәбияты үрнәкләре	4	
XXгасыр башы әдәбияты	4	
Бөек Ватан сугышы чоры һәм сугыштан соңгы әдәбият	9	
Минем Ватаным	5	
Тәрҗемә	2	
Язучылар иҗатында юмор	3	
6 класс-35 сәгать		
Халык авыз иҗаты. Җырлар.	3	Әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку, укыганга үзенең мөнәсәбәтен белдерү. Төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади уку. Әсәрләрне анализлау һәм шәрехләү. План төзү һәм әсәрләр турында бәяләмә (отзыв) язу. Әдәби әсәрдәге эпизодларны һәм геройларны чагыштыру. Укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу, фикерләрне дәлилле белү.
18,19 гасыр әдәбияты үрнәкләре	3	
XXгасыр башы әдәбияты	8	
Бөек Ватан сугышы чоры һәм сугыштан соңгы әдәбият	7	
Туган як матурлыгы	6	
Тәрҗемә	2	
Туган телем. Язучылар иҗатында юмор	6	
7 класс- 35 сәгать		
Халык авыз иҗаты.	5	Төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади уку. Әдәби әсәрдәге эпизодларны
18,19 гасыр әдәбияты үрнәкләре	4	
XXгасыр башы әдәбияты	9	

Бөек Ватан сугышы чоры һәм сугыштан соңгы әдәбият	13	һәм геройларны чагыштыру. Укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу, фикерләрне дәлилли белү. Өйрәнгән әдәби-теоретик төшенчәләрне истә калдыру. Әдәби текстны кабул итү һәм анализлау; Әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгару, укыган буенча тезислар һәм план төзү.
Фантастика	2	
Тәрҗемә	2	
8 класс- 35 сәгать		
Халык авыз иҗаты.	3	Әдәби текстны кабул итү һәм анализлау. Әдәби әсәрдәге эпизодларны һәм геройларны чагыштыру. Укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу, фикерләрне дәлилли белү. Өйрәнгән әдәби-теоретик төшенчәләрне истә калдыру. Әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгару, укыган буенча тезислар төзү. Тема, проблема, жанр уртаклыклары нигезендә татар һәм рус әдәбиятындагы әсәрләрне чагыштырып бәяләү;рустелендәгеәдәби текстларны татарчага һәм киресенчә тәрҗемә итү.
18,19 гасыр әдәбияты үрнәкләре	3	
XXгасыр башы әдәбияты	5	
XXгасырның II яртысында әдәбият	9	
Драма жанры	4	
Шигърият	3	
Хикәя	7	
Тәрҗемә	1	
9 класс-34 сәгать		
Халык авыз иҗатыннан язма мираска	5	Әдәби текстны кабул итү һәм анализлау. Укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу, фикерләрне дәлилли белү. Өйрәнгән әдәби-теоретик төшенчәләрне истә калдыру. Әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгару, укыган буенча тезислар төзү. Тема, проблема, жанр уртаклыклары нигезендә татар һәм рус әдәбиятындагы әсәрләрне чагыштырып бәяләү. Рус телендәге әдәби текстларны татарчага һәм киресенчә тәрҗемә итү.
19 гасыр әдәбияты	6	
Драма жанры үсеше	6	
XXгасыр башы әдәбияты	4	
XXгасырның II яртысында әдәбият	9	
Публицистика	2	
Тәрҗемә	2	

Укучыларның телдән сөйләм эшчәнлеген бәяләү:
Сөйләм күнекмәсен бәяләү

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча логик яктан эзлекле һәм эчтәлеге ягыннан тулы монологик сөйләм төзи аласыз, бирелгән әсәр яки өйрәнелгән тема буенча әңгәмә кора беләсез - "5"ле.

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча логик яктан эзлекле, әмма эчтәлеге ачылып бетмәгән монологик һәм диалогик сөйләм өчен "4"ле аласыз.

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча логик яктан эзлекле итеп сөйли белмисез, эчтәлекне ачып бетерә алмыйсыз, әңгәмәдә өстәмә сораулар бирелгәндә генә катнашасыз - "3"ле.

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән темага монолог та, диалог та төзи алмыйсыз - "2"ле.

Анализ күнекмәләре һәм теоретик белемнәрне бәяләү

Әсәрне анализлау яки чорга характеристика бирү барышында әдәби-теоретик төшенчәләрне аңлап, урынлы кулланасыз, анализыгыз нигезле, җавабыгыз теоретик яктан югары оештырылган - "5"ле.

Әсәрне анализлау яки чорга характеристика бирү барышында әдәби-теоретик төшенчәләрне куллану барышында аерым төгәлсезлекләр җибәрәсез, анализ эчтәлек сөйләүгә "борыла" - "4"ле.

Әсәрне анализлау яки характеристика бирү барышында әдәби-теоретик төшенчәләр кулланасыз, әмма алар күренешкә туры килми, хаталар ясыйсыз; анализ әсәр эчтәлеген кабатлап сөйләүдән генә гыйбарәт - "3"ле.

Әсәрне анализлау яки характеристика бирү барышында әдәби-теоретик төшенчәләрдән мәгълүматсыз булуыгыз күренә, аларны җавабыгызда кулланмыйсыз, анализ бөтенләй юк - "2"ле.

Сорауларга җавапларны бәяләү

Эшләрегезне бәяләгәндә, укытучы җавабыгызның тулы, төгәл, дөрес булуына, сөйләмегезнең стилистик яктан камил, орфографик һәм пунктуацион яктан грамоталы булуына игътибар итә.

Барлык сорауларга да дөрес җавап бирдегез (1 сөйләм хатасы яки 1 пунктуацион хатагыз булырга мөмкин) - "5"ле.

Сорауларга дөрес җавап бирдегез, ләкин 2 сөйләм хатасы, 3 орфографик, 2 пунктуацион хата яки 2 сорауга җавап язганда, төгәлсезлек җибәрдегез - "4"ле.

Язма эштә сорауларга җавап бирә белү күнекмәсе сизелә, 3 сөйләм хатасы, 4 орфографик, 5 пунктуацион хатагыз бар - "3"ле.

Җавапларыгызның яртысы дөрес түгел, сөйләм хаталарыгыз 3 тән артык, 5 орфографик, 6 пунктуацион хатагыз бар - "2"ле.

РУС ТЕЛЕНДӘ УРТА ГОМУМИ БЕЛЕМ БИРҮ МӘКТӘБЕНДӘ ТУГАН ТЕЛ ПРЕДМЕТЫН УКЫТУ ПРОГРАММАСЫ

(рус телендә сөйләшүче 5-9 нчы сыйныф укучылары өчен)

Төп гомуми белем бирү баскычында “Туган тел” предметын укытуга укытуның планлаштырылган нәтиҗәләре

Укытуның **шәхескә кагылышлы нәтиҗәләре:**

– укучыларда күпмилләтле җирлектә яшәүче халыкларга карата ихтирамлык, гражданлык бердәйлеге хисләре формалаштыру;

– *туган җир, Ватан* төшенчәләре,үз культураң аша дөнья культурасына каратаихтирам тәрбияләү, аны өйрәнү теләге формалаштыру;

– үзлегеңнең белемеңне арттыру һәм үз-үзеңне тәрбияләү нигезендә, үз эшчәнлегеңне оештыра алу осталыгын формалаштыру;

– әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау;

– әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү.

Укытуның **метапредмет нәтиҗәләре**Төп белем бирү баскычында татар теле, танып белү чарасы буларак, укучыларның

фикер йөртү, интеллектуаль һәм иҗади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен формалаштыруга хезмәт итә.

***Танып белү нәтиҗәләре*:**

– фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;

– иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм төзи белү;

– объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгели белү;

– төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;

– тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белешмәләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллана белү.

***Регулятив нәтиҗәләр*:**

– уку хезмәтендә үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү, ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләр формалашу;

–эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;

–билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;

–укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый белү.

***Коммуникатив* нәтиҗәләр:**

–әңгәмәдәшеңнең фикерен тыңлый, аңа туры килерлек җавап бирә белү;

–әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзи белү;

–аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре формалашу;

–парларда һәм күмәк эшли белү.

Укытуның **предмет нәтиҗәләре**

Укучының төп гомуми белем бирү мәктәбен тәмамлаганда, **сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча түбәндәге предмет нәтиҗәләренә ия булуы** планлаштырыла:

диалогик сөйләм:

– стандарт ситуацияләрдә сөйләмне башлый,дәвам итә,төгәлли белү;
– парлап яки күмәк сөйләшү барышында,үз фикереңне аңлата,раслый,дәлиллибелү; ситуация аңлашылмаганда, сорау биреп ачыклый белү;
– риза булмау,үтенечне кире кага белү;
– бергә эшләргә тәкъдим итә белү.

монологик сөйләм:

– укыганның,ишеткәннең төп эчтәлеген җиткерә белү,үз мөнәсәбәтеңне белдерү;
– сораулар ярдәмендә,план буенча яисә мөстәкыйль рәвештә өйрәнгән текстны үзсүзләрең белән сөйли белү;
– текстны дәвам итеп,үзгәртеп сөйли белү;
– программада тәкъдим ителгән темалар буенча тиешле эзлеклелектә сөйли белү;
– төрле вакыйгалар,яңалыклар турында хәбәр итә белү;

– персонажларны тасвирлый белү.

тыңлап аңлау:

– сүзләрне,җөмләләрне тулысынча яки өлешчә тыңлап аңлау;

– сыйныфташларыңның сөйләмен тыңлап аңлый һәм аларга үз фикереңне аңлата,алар белән әңгәмә кора, әңгәмәдә катнаша белү;

– тәкъдим ителгән текстны тыңлап, эчтәлеге буенча сорау җөмләләр төзи, сорауларга җавап бирә белү;

– зур булмаган аутентив яки адаптацияләнгән әдәби әсәрләрдән өзекләрне,мәгълүмати характердагы текстларны, вакытлы матбугат язмаларын аңлап, эчтәлеге буенча фикереңне әйтә белү.

уку:

– татар теленең әйтелеш нормаларын саклап,сәнгатьле һәм аңлап укый белү;

– текстның эчтәлегенә нигезләнеп,контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлыйбелү;

– күрмә-символик мәгълүматлы,иллюстрацияле,таблицалы текстлар белән эшләүкүнекмәләренә ия булу;

– текст укыганда,кирәкле мәгълүматны аерып алу,системага салу,чагыштыру,анализлау, гомумиләштерү, интерпретацияләү һәм үзгәртү кебек эшчәнлекләрне үзләштерү;

– текстның эчтәлегенә нигезләнеп,контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлыйбелү.

язу:

– өйрәнелгән темалар буенча актив кулланылышта булган сүзләрне дөрес яза белү;

– конкрет бер тема буенча хикәя төзеп яза белү;

– прагматик текстлар(рецептлар,белдерүләр,афиша һ.б.),эпистоляр жанртекстларын (шәхси һәм рәсми хатлар, котлаулар һ.б.) төзеп яза белү;

– үзеңне борчыган проблемага карата фикерләреңне язмача җиткерә белү;

– тәкъдим ителгән текстның эчтәлегенә нигезләнеп,аны үзгәртеп яки дәвам итеп язабелү;

– терәк сүзләр ярдәмендә кечкенә хикәя төзеп язу.

5 нче сыйныф

Предмет буенча билгеләнгән тематик эчтәлек	Сәгать саны	Тема буенча предмет нәтиҗәсе, коммуникатив максат
Без мәктәптә Дәресләр расписаниесе, дәресләр әзерләү, өй эше эшләү. Билгеләр. Уку-язу әсбаплары, аларны тәртиптә, саклап тоту. Китапханәдә.	20	Уку-язу әсбапларының барлыгын юклыгын, санын, кирәклеген хәбәр белү (сорау), үзеңә сорап алу, иптәш тәкдим итә белү. Беренче сентябрь–Бе бәйрәме турында сөйли белү. Дәрес расписаниесе буенча нәрсә эшдәгәнне ә белү. Өй эшен әзерләү, әзерләмәү сәбәбен әйтә белү. Ни өчен яхшы, на билгеләр алу турында сөйләшү.Уку-әсбаплары, аларны саклап тоту туры киңәш бирә белү. Китапханәчедән кирә

		китапларны сорап ала белү.
Мин – өйдә булышчы.	26	Үзеңнең көндәлек режимың турында сө

Без әти-әнигә булышабыз. Өйдәге эшләр. Без бергә эшлибез. Өй хезмәте өчен рәхмәт белдерү һәм мактау. Кем эшләми - шул ашамый.		белү. Вакытны сорый, әйтә белү. Ө эшләгән эшләрне әйтә, сорый, куша бе Эш эшләргә риза булуыңны, булмавың белдерү. Өй эшләрендә үзеңә булышыр ярдәм итәргә сорый, нәрсә эшләргә ки икәнен әйтә белү. Кибеткә барырга ку нәрсә алырга икәнен әйтә, сорый бе Өйдәге эшләрне эшләргә киңәш бирә, ях эшләр өчен мактый белү.Өйдәге хезмә катнашуга карап, кешеләргә бәя бирә бел
Дуслар белән күңелле. Минем дустым бар. Дус була белү сыйфатлары. Дуслар белән итәгатьле сөйләшү. Дуслар, өлкәннәр белән телефоннан сөйләшү әдәбе. Дуслар белән туган көн үткәрү. Кибеттән ризыклар алу. Табын әзерләү. Табын янында үз-үзеңне тоту.	16	Дустыңның барлыгын, кемнәр белән икәнеңне, аларның нинди булуын ә белү. Кайда, кайчан дуслашкан, дусн нинди булуын, бергә нишләгәнне сө белү. Чын дусның авыр хә калдырмавын, бер-береңә ярдәм турында сөйләшү. Дусларны телефон уйнарга чакыра, туган көнгә итагә чакыра белү. Дуслар белән туган кө әзерләнү, кибеттән ризыклар алу, кибе белән сөйләшә белү. Татар халык ашлар нәрсәләр ярату, яратмауны әйтә белү.Таб әзерләү турында сөйләшү. Табын яны үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен сөйли белү.
Дүрт аяклы дусларыбыз. Дүрт аяклы дусларның токым нары, кыяфәтләре, гадәтләре.	4	токы Дүрт аяклы дусларыбызның мна кыяфәтләре, гадәтләре турында сөйлә белү. Этләр турында кызыклы мәгълү әйтә белү.
Без спорт яратабыз.	4	Тән әгъзаларының исемнәрен, нә

Тән әгъзалары. Табибта. Сәламәт булу кагыйдәләре. Спорт белән шөгыльләнү.		авыртуын, авыртмавын табибка әйтә, сор белү. Спорт төрләрен аера, үзеңнең ни спорт төрен яратканыңны, нинди сп физк түгәрәгенә йөргәнеңне, ульт дәресендә нәрсә эшләгәнеңне әйтә белү.

6 нчы сыйныф

Предмет буенча билгеләнгән тематик эчтәлек	Сәгать саны	Тема буенча предмет нәтиҗәсе, коммуникатив максат
Яңа уку елы башлана Көз җитте, яңа уку елы башлана. Бу минем мәктәбем. Уку-язу әсбаплары, аларны тәртиптә тоту. Китаплар дөньясы, китапханәгә бару, китап алу. Китапларга сак караш.	18	Көз вакытын сурәтли белү. Яңа ук елы башлану, аңа әзерлек, мәктә Ук у-я ту ры турында сөйли белү. әсбапларына сак караш н сөйләшү. Китапның ни өчен якын ду киңәшче икәнен сөйли белү. Китапны ик эн нәрсә турында, авторы кем е

		әйтә белү. Китап укырга киңәш би белү. Китапханәгә язылу өчен анке тутыра белү, китапханәдән үзе кирәклекитапнысорый,нәр турында икәнен сорый, сөйли бел ту ры Китап басылу тарихы н кыскача белешмә бирә белү. Каю Насыйри турында кыскача мәгълүм бирә белү.
Мин - зур ярдәмче Өй эшләре, өлкәннәргә булышу. Яхшы эшләр. Дуслар белән бергә эшләү.	12	эшләүн Өйдә нинди эшләр е кирәклеген, нинди эшләр эшләр теләгән яратканыңны, эшләргә еңн ничек булышканыңны сөйли Эшне эшләргә инандыра, ышанды белү. Кереш сүзләрне кулланып, фикереңне раслый белү. Образлар хар бәя бирә, кешенең акт сыйфатларын әйтә белү.
Дуслар белән күңелле Минем дустым. Чын дус нинди була? Дуслык югалу. Әләкләшү, мактану – начар гадәтләр. Дуслар белән бергә ял итү. Кунакларны сыйлау. Туган көн. Төрле рецептлар.	15	“Дус нинди була? Ни дуслашалар? Дуслар бергә нишлилә Минем дустым –ул нинди проблемалары буенча сөйләшү. Туган көнгә өстәл әзерләү, өлкәннәр хөрмәт турында сөйләшү. Әнине туган көне, аңа булышу турында сөйл белү. Төрле рецептларны сөйли белү.
Туган җирем - Татарстан Туган ил, туган җир төшенчәләре.	8	төшенч Туган ил, туган җир әлә турында сөйли белү. Россиядәг

Татарстанның табигате. Татарстан республикасының дәүләт символлары. Татарстанда яшәүче милләтләр, төрле телләрдә сөйләшү. Халыклар дуслыгы. Татарстанның башкаласы Казан, аның музейлары, театрлары. Татар сәнгатенең күренекле вәкилләре.		диңгезл Татарстандагы эрн елгаларны, шәһәрләрне атый бел Татарстанның табигатен сурәтли бел дә Татарстан республикасының үл (символлары турында белешмә і белү. Татарстанда яшәүче милләтлә үзеңнең милләтеңне, нинди тел Татарст сөйләшүеңне әйтә белү. ан ту ры халыкларның дус яшәве н сөйли белү. Казан шәһәре турын мәгълүмат бирә белү. Татар сәнга вәкилләренең исемнәрен әйтә белү.
Табигать белән бергә Нәрсә ул табигать? Табигатьнең безгә файдасы. Табигатьне саклау. Кошлар дөньясы. Хайваннар дөньясы. Кыргый хайваннар. Дүрт аяклы дусларыбыз.	7	фа йд Табигать, аның кешеләргә ас Кешелә турында сөйләшү. рне табигат урманга салган зыяны, ь саклау турында киңәшләр бирә бел тормышы Кошлар, хайваннар нна

		сөйли кызыклы мәгълүматлар бел Дүрт аяклы дусларыбызны кыяфәтләре, токымнары, гадәтләр аларнысаклау,караутурын сөйләшү.
Сәламәт тәндә – сәламәт акыл Спорт төрләре. Спорт белән шөгыльләнү. Олимпия уеннары. Сәламәт булу кагыйдәләре.	8	Спорт төрләре һәм нинди спо ту ры төрләре белән шөгыльләнү н сөйли белү. Олимпия уеннары, кай барлыкка килгәнен, нинди уенн булуын, олимпия уты, олимпия флаг турында сөйли белү. Сәламәт бул үт өчен, нинди кагыйдәләр әр кирәклеген сөйли белү. Кешенең еш авыру сәбәпләрен әйт аңа авырмаска киңәшләр бирә бел Табибта кай җиреӊ авырту турын сөйләшү.
Светофор – минем дустым Юлда сак булу. Юл йөрү кагыйдәләре.	2	Ни өчен юлда сак булырга кирәклеге әйтә белү. Юл йөрү кагыйдәләре сөйли белү. Юл йөрү кагыйдәләре сакларга киңәш бирә белү.

7 нче сыйныф

Предмет буенча билгеләнгән тематик эчтәлек	Сәгать саны	Тема буенча предмет нәтиҗәсе, коммуникатив максат
Белем һәм тормыш Классташларның укуы, билгеләр алуы, өй эшен эшләү, дәрестә катнашу. Уку-язу әсбаплары, аларны тәртиптә тоту. Яхшы уку серләре, яхшы уку өчен кирәкле сыйфатлар.	21	Яңа уку елындагы яңалыклар, җәй уз ды ялны ничек р классташларыңның ничек укуы, нинд билгеләр алу, өй эшен ничек эшлә ту ры дәрестә ничек катнашу н

		сөйләшү. Начар билгегә үз карашы әйтәбелү.Уку-язуәсбаплары тәртиптә тоту, яхшы уку серләр яхшыуку өченниндихолы ту ры сыйфатлары кирәклеге н сөйләшү.
Без бергә ял итәбез Буш вакыт: файдалы, файдасыз үткәрү. Яшьтәшләрнең үз-үзләрен җәмгыять урыннарында тотышы. Яшүсмерләрнең мөнәсәбәтен дә алдашу, ялганлашу. Яшьтәшләр белән бәйрәмнәрне оештыру, уздыру	20	Буш вакыт. Буш вакытны файдал файдасыз үткәрү. Яшьтәшләрнең ү урынна үзләрен җәмгыять рын тотышы турында сөйләшү, бәя би белү. Яраткан шөгылең турында сөйли бел Спорт түгәрәкләренә йөрү, спо сп уеннарында катнашу, о ка чараларын, тапшыруларын р

		турында сөйләшү.
Өлкәннәр һәм кечкенәләр Өлкәннәр һәм кечкенәләрнең гаиләдә үзара мөнәсәбәтләре. Өлкәннәрдән рөхсәт сорау. Гаиләдә бергә бәйрәмнәр үткәрү.	17	Өлкәннәр һәм кечкенәләрнең гаилә үзара мөнәсәбәте, кушкан эш сөй җаваплы караш турында ләш бар Өлкәннәргә үзеңнең кая ырг кай нишләргә теләгәнеңне, ч кайтасыңны әйтә белү, өлкәннәрдә рөхсәт сорый белү. Гаиләдә бер эти- бәйрәмнәр үткәрү, әниләр бәйрәм белән котлау турында сөйл белү.
Без Татарстанда яшибез Татарстанның территориясе, аның географик урыны. Татар композиторы, Сара Садыйкова.	12	Татарстанның табигате, аның табигы сөйли байлыклары турында бел кар Туган як табигатенә ата фикереңне белдерә белү.Татарстанны территориясе, аның географик урын Сады Атаклы композитор Сара йко турында сөйли белү.

8 нче сыйныф

Предмет буенча билгеләнгән тематик эчтәлек	Сәгать саны	Тема буенча предмет нәтиҗәсе, коммуникатив максат
Күп укыган – күп белер. Классташларнынңукуы, билгеләр алуы, өй эшен эшләү, дәрестә катнашу. Яхшы уку серләре , яхшы уку өчен кирәкле сыйфатлар. Интернет аша үз белемеңне күтәрү.	19	Класташларыңнын белем алу карашын, яхшы уку өчен кирәк сыйфатлар турында сөйли белү. Яхш укуга карата мөнәсәбәтнеңне белде белү. Интернет аша үз белемеңне күтәр Татар турында сөйләшү. ста Республикасының Милли китапханә тарихын сөйли белү.
Мин һәм минем яшьтәшләрем. Яшьтәшләрең белән аралашу. Яшьтәшләр белән аралашу кагыйдәләре. Яшьтәш ләрнең	25	Яшьтәшләрең белән аралаш кагыйдәләре, дуслашу серләре, нинд кызлар һәм малайлар ошавы

тышкы кыяфәте һәм эчке сый фатлары. Матур киенү серләре. Яраткан шөгыльләр: музыка, бию, рәсем ясау, уку һ.б.		турын ты сөйләшү. Яшьтәшләреңнең шк кыяфәтен, характер сыйфатларын әй белү. Матур киенү серләре турын сөйләшү. Яраткан музыкаң, җырчылар, турын сөйли белү.
Табигать һәм кеше. Табигать төшенчәсе. Бүгенге экологик проблемалар. Табигать байлыгы. Урман – кешенең якын дусты. Табигать һәм без, табигатьтәге кызыклы күренешләр	15	Табигать төшенчәсе, бүгенге экологи проблемалар, табигатькә сак кара турында сөйләшү. табигатьт Табигать байлыгы, ә тур кызыклы күренешләр ын

		мәгълүмат бирә белү
Туган җирем – Татарстан Татарстанның табигате. Татарстанның башкаласы Казан, аның бүгенге йөзе: башкаладагы үзгәрешләр, спорт корылмалары, ял итү урыннары, тарихи урыннары.	11	тур Татарстанның табигате ын мәгълүмат бирә белү. Казан шәһәр андагы яңа үзгәрешләр турында сөйл белү.Казаншәһәрендәгеспо корылмалары, ял итү урыннар әңгә тарихи истәлекләр турында мә керә белү.

9 нчы сыйныф

Предмет буенча билгеләнгән тематик эчтәлек	Сәгать саны	Тема буенча предмет нәтиҗәсе, коммуникатив максат
Без Татарстанда яшибез. Татарстан турында гомуми белешмә. Татарстан Республикасының мәйданы, табигате, шәһәрләре, анда яшәүче милләтләр. Татарстанның икътисади үсеше. Татар музыка сәнгате. Татар театр сәнгате, аның тарихы, бүгенге торышы. Татарстанда чыга торган газета-журналлар	22	беле Татарстан турында гомуми шм Тата бирә белү: рста таби Республикасының мәйданы, гат шәһәрләре, анда яшәүче милләтләр символла Татарстан дәүләтенең р аларның авторлары турында промышлен белү. Татарстан нос продукцияләре турында әңгәмәгә ке белү. Харис Якупов иҗаты турында сөйл белү. Татар музыка сәнгате вәкилләр Александр Ключарев, Соф Сәй Гобәйдуллина, Салих дәш турында әңгәмә кора белү. Татар теа тур сәнгате барлыкка килү ын белешмә бирә белү. Тормышыбыз театр роле турында фикер алыш торган Татарстанда чыга газет

		журналлары турында белешмә белү
Һөнәр сайлау. Төрле һөнәр ияләренең хезмәте. Хезмәт базарындагы ихтыяҗ. Яшүсмерләрнең эшкә урнашуы. Белем алу һәм тормышта үз урыныңны табу проблемасы. Үз гаилә членнарының профессияләре. Төрле профессияләргә хас сыйфатлар. Үзеңә ошаган профессия. Үзең яшәгән төбәктәге колледжлар, техникумнар, аларда әзерләнә торган һөнәрләр	25	Төрле һөнәр ияләренең хезмәте, хезм булг базарындагы ихтыяҗы а һөнәрләр турында әңгәмә кора бел Яшүсмерләрнең эшкә урнаша вакыты, рөхсәт ителгән хезмәт төрлә турында сөйләшү. Уңышлы һөн сайлау шартлары турында әңгәмә ко белү. Гаилә әгъзаларының һөнәрләр хас төрле һөнәрләргәгә сыйфатл турында фикер алышу. Үзеңә ошага профессияне яклый белү. Үзең яшәгә техникум төбәктәге колледжлар, на аларда әзерләнә торган һөнәрләр, ук

		үзенчәлекләре турында белешмә би белү.
Сәламәтлек – зур байлык Сәламәтяшәүрәвеше.Спортбелән шөгыльләнү. Дөрес туклану. Зарарлы гадәтләр, алардан ничек котылырга? Гаджетомания.	8	Сәламәт яшәү кагыйдәләр сәламәтлекне саклау өчен кирәк булга чаралар, спорт белән шөгыльләнер кирәклеге турында сөйләшү. Зарарлы гадәтләр, аларны булдырма алардан котылу юллары турын сөйли белү. “Зарарлы гадәтләрдән ты яшәү – заманча яшәүме?” проблемас буенча әңгәмә кора белү. Кәрәз телефон, плеерларны куллан компьютер уеннары, аларга бәйлел турында сөйләшү
Беркем дә, бернәрсә дә онытылмый. Бөек Ватан сугышы. Татарстанның Советлар Союзы геройлары.МусаҖәлилһәмАндре Тиемрманс. Моабит дәфтәрләре. Җәлилчеләр. 9нчы Май – Җиңү көне. Бөек Ватан сугышында катнашкан өлкән буын-ветераннарына хөрмәт	13	Бөек Ватан сугышы турында белешм бирә, 9нчы Май – Җиңү көне турын сөйли белү. Татарстан уллары һә кызлары – Советлар Союзы геройлар Муса Җәлил, җәлилчеләр, Мәгу Сыртланова, Газинур Гафиятулли турында әңгәмә кора белү. Бөек Вата сугышында катнашкан ветеранна аларга хөрмәт күрсәтү турын сөйләшү

Рус телендә сөйләшүче балаларның сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча татар теленнән белем һәм күнекмәләрен бәяләү
(5-9 нчы сыйныфлар)

	Эш төрләре	Сыйныфлар				
		5	6	7	8	9
1.	Тыңлап аңлау	0,5-0,7 минут	0,8-0,9 минут	1 минут	1,2 минут	1,5 минут
2.	Диалогик сөйләм	5-6 реплика	6-7 реплика	7-8 реплика	9-10 реплика	11-12 реплика
3.	Монологик сөйләм	7-8 фраза	8-10 фраза	8-10 фраза	10-12 фраза	10-12 фраза
4.	Уку	55-60сүз	60-70 сүз	70-80 сүз	80-90 сүз	90-95 сүз
5.	Язу:					
	сүзлек диктанты	8-10сүз	10-15 сүз	15-18 сүз	18-22 сүз	22-25 сүз
	Сочинение	5-7 җөмлә	7-8 җөмлә	8-9 җөмлә	9-10 җөмлә	10-12 җөмлә

Диалогик сөйләмне бәяләү

Бирелгән ситуация яки өйрәнелгән тема буенча әңгәмә кора алганда, әйтелеше һәм грамматик төзелеше ягыннан дөрес, эчтәлеге ягыннан эзлекле һәм тулы диалогик сөйләм төзегәндә, «5»ле куела.

Бирелгән ситуация яки өйрәнелгән тема буенча әңгәмә кора алганда, әмма репликаларның әйтелешендә һәм аерым сүзләрнең грамматик формаларында 2—3 хата җибәреп, эчтәлеге ягыннан эзлекле диалогик сөйләм төзегәндә, «4»ле куела.

Өстәмә сораулар ярдәмендә генә әңгәмә кора алганда, репликаларның әйтелешендә һәм сүзләрнең грамматик формаларында 4-6 хата җибәреп, эчтәлеген бозып диалогик сөйләм төзегәндә, «3»ле куела.

Бирелгән ситуация яки өйрәнелгән тема буенча диалог төзи алмаганда, «2»ле куела.

Монологик сөйләмне бәяләү

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча әйтелеше, грамматик төзелеше ягыннан дөрес һәм эчтәлеге ягыннан тулы, эзлекле монологик сөйләм өчен «5»ле куела.

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча эзлекле төзелгән, әмма аерым сүзләрнең әйтелешендә, грамматик формаларында яки җөмлә төзелешендә 2—3 хаталы монологик сөйләм өчен **«4»ле** куела.

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча эзлекле төзелмәгән, сүзләрнең әйтелешендә, җөмлә төзелешендә 4—7 хаталы монологик сөйләм өчен «3»ле куела.

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән темага монолог төзи алмаганда, **«2»ле** куела.

Укуны бәяләү

Тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген тулаем аңлап, сәнгатьле һәм аңлаешлы итеп укыганда, **«5»ле** куела.

Тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген аңлап, сәнгатьле һәм аңлаешлы итеп укыганда, әмма 2—3 орфоэпик хата булганда, **«4»ле** куела.

Тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген өлешчә аңлап укыганда, 4—6 тупас орфоэпик хата булганда, **«3»ле** куела.

Тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген бөтенләй аңламыйча, орфоэпик кагыйдәләрне бозып укыганда, **«2»ле** куела.

Язма эшләрне тикшерү һәм бәяләү

Укучыларның бәйләнешле язма сөйләм күнекмәләрен тикшерү өчен, төрле биремнәр кулланыла: сорауларга язмача җавап бирү; укылган яки тыңланган текстның эчтәлеген язмача сөйләп бирү (изложение); бирелгән ситуация яки тәкъдим ителгән тема буенча фикерләрне язмача белдерү (сочинение); шәхси хат язу һ. б. Язма сөйләмне бәяләгәндә, эчтәлекнең тулылыгына һәм эзлеклелегенә, җөмлә калыпларының грамматик яктан дөреслегенә һәм төрлелегенә, стиль бердәмлегенә игътибар итәргә кирәк. Изложение һәм сочинение өчен ике билге куела: беренчесе эшнең эчтәлеге өчен, икенчесе — грамоталы язуга.

Язма эшләрне тикшергәндә, укытучы аларның эчтәлеген бәяли, укучыларның орфографик һәм пунктуацион хаталарын төзәтә. Күп эшләрдә бер үк төрле хата кабатланса, укытучы бу материалны тагын бер тапкыр аңлатырга тиеш. Әгәр хаталар индивидуаль характерда булса, укучылар белән шәхси эш алып барырга кирәк. Сүз берничә урында дөрес, ә аерым бер урында хаталы язылган икән, бу ялгыш дип саналмый. Бер үк хата берничә сүздә кабатланса, бу бер ялгыш дип исәпләнә.

Сүзлек диктанты һәм аны бәяләү

Сыйныфлар	Сүзләр
V	12—15 сүз
VI	15—17 сүз
VI	18—20 сүз
VIII	22—25 сүз
IX	25—28 сүз

Пөхтә, төгәл һәм орфографик хатасыз язылган эшкә **«5»ле** куела.

Пөхтә, төгәл язылган, әмма 1—3 төзәтүе яки 1—2 орфографик хатасы булган эшкә **«4»ле** куела.

Пөхтә һәм төгәл язылмаган, 4—5 төзәтүе яки 3—5 орфографик хатасы булган эшкә **«3»ле** куела.

Пөхтә һәм төгәл язылмаган, 6 яки артыграк орфографик хатасы булган эшкә **«2»ле** куела.

5-9 нчы сыйныфлар өчен әдәбият программасын үзләштерүдән көтелгән нәтиҗәләр (рус төркемнәре өчен):

Укытуның **шәхескә кагылышлы нәтиҗәләре:**

- укучыларда күпмилләтле җирлектә яшәүче халыкларга карата ихтирамлык, гражданлык бердәйлеге хисләре формалаштыру;
- *туган җир, Ватан* төшенчәләре,үз культураң аша дөнья культурасына каратаихтирам тәрбияләү, аны өйрәнү теләге формалаштыру;
- үзлегеңнең белемеңне арттыру һәм үз-үзеңне тәрбияләү нигезендә, үз эшчәнлегеңне оештыра алу осталыгын формалаштыру;
- әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау;
- әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү.

Укытуның **метапредмет нәтиҗәләре**Төп белем бирү баскычында татар теле, танып белү чарасы буларак, укучыларның

фикер йөртү, интеллектуаль һәм иҗади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен формалаштыруга хезмәт итә.

Танып белү нәтиҗәләре:

– фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;

– иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм төзи белү;

– объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгели белү;

– төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;

– тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белешмәләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллана белү.

***Регулятив нәтиҗәләр*:**

– уку хезмәтендә үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү, ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләр формалашу;

–эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;

–билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;

–укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый белү.

***Коммуникатив* нәтиҗәләр:**

–әңгәмәдәшеңнең фикерен тыңлый, аңа туры килерлек җавап бирә белү;

–әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзи белү;

–аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре формалашу;

–парларда һәм күмәк эшли белү.

<u>Укытуның **предмет нәтиҗәләре**</u>

Укучының төп гомуми белем бирү мәктәбен тәмамлаганда, **сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча түбәндәге предмет нәтиҗәләренә ия булуы** планлаштырыла:

диалогик сөйләм:

- стандарт ситуацияләрдә сөйләмне башлый,дәвам итә,төгәлли белү;
- парлап яки күмәк сөйләшү барышында,үз фикереңне аңлата,раслый,дәлиллибелү; ситуация аңлашылмаганда, сорау биреп ачыклый белү;
- риза булмау,үтенечне кире кага белү;
- бергә эшләргә тәкъдим итә белү.

монологик сөйләм:

- укыганның,ишеткәннең төп эчтәлеген җиткерә белү,үз мөнәсәбәтеңне белдерү;
- сораулар ярдәмендә,план буенча яисә мөстәкыйль рәвештә өйрәнгән текстны үзсүзләрең белән сөйли белү;
- текстны дәвам итеп,үзгәртеп сөйли белү;
- программада тәкъдим ителгән темалар буенча тиешле эзлеклелектә сөйли белү;
- төрле вакыйгалар,яңалыклар турында хәбәр итә белү;
- персонажларны тасвирлый белү.

тыңлап аңлау:

- сүзләрне,җөмләләрне тулысынча яки өлешчә тыңлап аңлау;
- сыйныфташларыңның сөйләмен тыңлап аңлый һәм аларга үз фикереңне аңлата, алар белән әңгәмә кора, әңгәмәдә катнаша белү;
- тәкъдим ителгән текстны тыңлап, эчтәлеге буенча сорау җөмләләр төзи, сорауларга җавап бирә белү;
- зур булмаган аутентив яки адаптацияләнгән әдәби әсәрләрдән өзекләрне,мәгълүмати характердагы текстларны, вакытлы матбугат язмаларын аңлап, эчтәлеге буенча фикереңне әйтә белү.

уку:

- татар теленең әйтелеш нормаларын саклап,сәнгатьле һәм аңлап укый белү;
- текстның эчтәлегенә нигезләнеп,контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлыйбелү;
- күрмә-символик мәгълүматлы,иллюстрацияле,таблицалы текстлар белән эшләүкүнекмәләренә ия булу;

– текст укыганда,кирәкле мәгълүматны аерып алу,системага салу,чагыштыру,анализлау, гомумиләштерү, интерпретацияләү һәм үзгәртү кебек эшчәнлекләрне үзләштерү;
– текстның эчтәлегенә нигезләнеп,контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлыйбелү.

язу:

– өйрәнелгән темалар буенча актив кулланылышта булган сүзләрне дөрес яза белү;
– конкрет бер тема буенча хикәя төзеп яза белү;
– прагматик текстлар(рецептлар,белдерүләр,афиша һ.б.),эпистоляр жанртекстларын (шәхси һәм рәсми хатлар, котлаулар һ.б.) төзеп яза белү;
– үзеңне борчыган проблемага карата фикерләреңне язмача җиткерә белү;
– тәкъдим ителгән текстның эчтәлегенә нигезләнеп,аны үзгәртеп яки дәвам итеп язабелү;
– терәк сүзләр ярдәмендә кечкенә хикәя төзеп язу.

5 нче сыйныф

Предмет буенча билгеләнгән тематик эчтәлек	Сәгать саны	Тема буенча предмет нәтиҗәсе, коммуникатив максат
Татар халык әкиятләре . - “Ак бүре” - “Өч кыз” Автор әкиятләре - К.Насыри. «Патша белән карт» / «Падишах и Старик». - Г.Тукай. «Су анасы» / «Водяная». Язучылар иҗаты - Г.Ибрагимов. «Яз башы» / «Начало весны». М.Джалиль. «Алтынчәч» / «Золотоволосая» Ф.Карим. «Кыр казы» / «Дикий гусь». Ф.Хусни. «Чыбыркы» / «Плетка»	35	- әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау. - әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү. – укыганның, ишеткәннең төп эчтәлеген җиткерә белү, үз мөнәсәбәтеңне белдерү; – сораулар ярдәмендә, план буенча яисә мөстәкыйль рәвештә өйрәнгән текстны үз сүзләрең белән сөйли белү; – текстны дәвам итеп, үзгәртеп сөйли белү; – программада тәкъдим ителгән темалар буенча тиешле эзлеклелектә сөйли белү; – төрле вакыйгалар, яңалыклар турында хәбәр итә белү; – персонажларны тасвирлый белү. – сыйныфташларыңның сөйләмен тыңлап аңлый һәм
Ф.Яруллин. «Зәңгәр күлдә ай коена» / «В голубом озере Луна купается». М.Аглямов. «Матурлык минем белән» / «Красота всегда со мной». Н.Даули. «Бәхет кайда була?» / «Где находится счастье?». Алмаз Гыймадиев “Зөлфия + ... мин” <u>Язучыларның биографиясе белән танышу:</u> 1. К.Насыри. 2. Г.Тукай. 3. Г.Ибрагимов. 4. М.Джалиль		

		аларга үз фикереңне аңлата, алар белән әңгәмә кора, әңгәмәдә катнаша белү; – тәкъдим ителгән текстны тыңлап, эчтәлеге буенча сорау җөмләләр төзи, сорауларга җавап бирә белү; – татар теленең әйтелеш нормаларын саклап, сәнгатьле һәм аңлап укый белү; – текстның эчтәлегенә нигезләнеп, контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлый белү; – күрмә-символик мәгълүматлы, иллюстрацияле, таблицалы текстлар белән эшләү күнекмәләренә ия булу; – текст укыганда, кирәкле мәгълүматны аерып алу, системага салу, чагыштыру, анализлау, гомумиләштерү, интерпретацияләү һәм үзгәртү кебек эшчәнлекләрне үзләштерү; – текстның эчтәлегенә нигезләнеп, контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлый белү.

6 нчы сыйныф

Предмет буенча билгеләнгән тематик эчтәлек	Сәгать саны	Тема буенча предмет нәтиҗәсе, коммуникатив максат
1. Г. Тукай. «Шүрәле»/ «Шурале», «Туган авыл» / «Родная деревня». 2. М.Гафури. «Ана» / «Мать». 3. Х. Такташ. «Мокамай». 4. М. Джалиль. «Имән» /«Дуб», «Чәчәкләр» / «Цветы». 5. А. Еники. «Матурлык» / «Красота». 6. Г. Баширов. «Сабантуй». 7. И. Гази. «Онытылмас еллар» / «Незабываемые годы» (отрывок).	35	- әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау. - әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү. – укыганның, ишеткәннең төп

8. М. Магдиев. «Фронтовиклар» / «Фронтовики (отрывок). Язучыларның биографиясе белән танышу: 1. Х. Такташ. 2. Ш. Маннур. 3. М. Гафури. 4. А. Еники, 5. М.Магдиев		эчтәлеген җиткерә белү, үз мөнәсәбәтеңне белдерү; – сораулар ярдәмендә,план буенча яисә мөстәкыйль рәвештә өйрәнгән текстны үз сүзләрең белән сөйли белү; – текстны дәвам итеп, үзгәртеп сөйли белү; – программада тәкъдим ителгән темалар буенча тиешле эзлеклелектә сөйли белү; – төрле вакыйгалар, яңалыклар турында хәбәр итә белү; – персонажларны тасвирлый белү. – сыйныфташларыңның сөйләмен тыңлап аңлый һәм аларга үз фикереңне аңлата, алар белән әңгәмә кора, әңгәмәдә катнаша белү; – тәкъдим ителгән текстны тыңлап, эчтәлеге буенча сорау җөмләләр төзи, сорауларга җавап бирә белү; – татар теленең әйтелеш нормаларын саклап, сәнгатьле һәм аңлап укый белү; – текстның эчтәлегенә нигезләнеп, контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлый белү; – күрмә-символик мәгълүматлы, иллюстрацияле, таблицалы текстлар белән эшләү күнекмәләренә ия булу; – текст укыганда, кирәкле мәгълүматны аерып алу, системага салу, чагыштыру, анализлау, гомумиләштерү, интерпретацияләү һәм үзгәртү кебек

		эшчәнлекләрне үзләштерү; - текстның эчтәлегенә нигезләнеп, контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлый белү.

7 нче сыйныф

Предмет буенча билгеләнгән тематик эчтәлек	Сәгать саны	Тема буенча предмет нәтиҗәсе, коммуникатив максат
1. Г.Тукай. «Милли моңнар» / «Национальные мелодии». 2. Г.Ибрагимов«Табигать балалары» / «Дети природы» (отрывок). 3. С.Хаким. «Бакчачылар» / «Садоводы». 4. Х.Такташ. «Алсу». 5. Ф.Карим. «Бездә - яздыр» / Наверно, у нас весна...». 6. Г.Кутуй. «Рәссам» / «Художник». 7. А.Еники. «Кем җырлады?» / «Кто пел?». 8. Г.Баширов. «Менә сиңа мә!» / «Вот тебе на!». 9. И.Гази. «Йолдызлы малай» / «Мальчик со звездой». 10. М.Магдиев. «Без – кырык беренче ел балалары» / «Мы дети сорок первого года» (отрывок). 11. М.Галиев. «Нигез» / «Отчий дом» (отрывок); 12. Т.Миннуллин. «Монда тудык, монда үстек» / «Здесь родились, здесь выросли» (отрывок). <u>Язучыларның биографиясе белән танышу:</u> 1. Г.Тукай, 2. С.Хаким, 3. Г.Абсалямов, 4. А.Еники	35	- әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау. - әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү. – укыганның, ишеткәннең төп эчтәлеген җиткерә белү, үз мөнәсәбәтеңне белдерү; – сораулар ярдәмендә, план буенча яисә мөстәкыйль рәвештә өйрәнгән текстны үз сүзләрең белән сөйли белү; – текстны дәвам итеп, үзгәртеп сөйли белү; – программада тәкъдим ителгән темалар буенча тиешле эзлеклелектә сөйли белү; – төрле вакыйгалар, яңалыклар турында хәбәр итә белү; – персонажларны тасвирлый белү. – сыйныфташларыңның сөйләмен тыңлап аңлый һәм аларга үз фикереңне аңлата, алар белән әңгәмә кора, әңгәмәдә катнаша белү;

		– тәкъдим ителгән текстны тыңлап, эчтәлеге буенча сорау җөмләләр төзи, сорауларга җавап бирә белү; – татар теленең әйтелеш нормаларын саклап, сәнгатьле һәм аңлап укый белү; – текстның эчтәлегенә нигезләнеп, контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлый белү; – күрмә-символик мәгълүматлы, иллюстрацияле, таблицалы текстлар белән эшләү күнекмәләренә ия булу; – текст укыганда, кирәкле мәгълүматны аерып алу, системага салу, чагыштыру, анализлау, гомумиләштерү, интерпретацияләү һәм үзгәртү кебек эшчәнлекләрне үзләштерү; - текстның эчтәлегенә нигезләнеп, контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлый белү.

8 нче сыйныф

Предмет буенча билгеләнгән тематик эчтәлек	Сәгать саны	Тема буенча предмет нәтиҗәсе, коммуникатив максат
1. Г.Тукай. «Пар ат» / «Пара лошадей». 2. Г.Ибрагимов. «Алмачуар» / «Чубарый». 3. Ш.Камал. «Буранда» / «В метель». 4. С.Хаким. «Җырларымда телим» / «Пожелания в песнях». 5. Ф.Хусни. «Сөйләнмәгән хикәя» / «Нерассказанный рассказ». 6. Ш.Маннур. «Муса» (отрывок). 7. Г.Афзал. «Юл газабы», «Йөз кабат» / «Дорожные муки», «Сто раз». 8. М.Магдиев. «Кеше китә - җыры кала» / «Человек уходит – песня остается» (отрывок). 9. Ф.Садриев. «Бәхетсезләр бәхете» /	35	- әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау. - әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү. – укыганның, ишеткәннең төп эчтәлеген җиткерә белү, үз мөнәсәбәтеңне белдерү; – сораулар ярдәмендә, план

«Счастье несчастных» (отрывок). 10. М.Аглямов. «Каеннар илендә» / «В стране берез». 11. Р.Харис. «Ике гөл» / «Два цветка». 12. Т.Миннуллин. «Моңлы бер җыр» / «Грустная песня» (отрывок). Язучыларның биографиясе белән танышу: 1. Г.Афзал. 2. Ф.Садриев. 3. М.Аглямов. 4. Т.Миңнуллин		буенча яисә мөстәкыйль рәвештә өйрәнгән текстны үз сүзләрең белән сөйли белү; – текстны дәвам итеп, үзгәртеп сөйли белү; – программада тәкъдим ителгән темалар буенча тиешле эзлеклелектә сөйли белү; – төрле вакыйгалар, яңалыклар турында хәбәр итә белү; – персонажларны тасвирлый белү. – сыйныфташларыңның сөйләмен тыңлап аңлый һәм аларга үз фикереңне аңлата, алар белән әңгәмә кора, әңгәмәдә катнаша белү; – тәкъдим ителгән текстны тыңлап, эчтәлеге буенча сорау җөмләләр төзи, сорауларга җавап бирә белү; – татар теленең әйтелеш нормаларын саклап, сәнгатьле һәм аңлап укый белү; – текстның эчтәлегенә нигезләнеп, контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлый белү; – күрмә-символик мәгълүматлы, иллюстрацияле, таблицалы текстлар белән эшләү күнекмәләренә ия булу; – текст укыганда, кирәкле мәгълүматны аерып алу, системага салу, чагыштыру, анализлау, гомумиләштерү, интерпретацияләү һәм үзгәртү кебек эшчәнлекләрне үзләштерү; - текстның эчтәлегенә нигезләнеп, контекст буенча

		яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлый белү.

9 нчы сыйныф

Предмет буенча билгеләнгән тематик эчтәлек	Сәгать саны	Тема буенча предмет нәтиҗәсе, коммуникатив максат
1. Г.Тукай. «Анадогасы» / «Молитва матери». 2. Г.Ибрагимов. «Любовь – это счастье». 3. Ф.Амирхан. «Хәят» / «Хаят» (отрывок). 4. Г.Камал. «Беренче театр» / «Первый театр». 5. А.Еники. «Әйтелмәгән васыять» / «Невысказанное завещание». 6. Г.Абсалямов. «Ак чәчәкләр» / «Белые цветы» (отрывок). 7. А.Гилязев. «Җомга көн, кич белән» / «В пятницу, вечером» (отрывок). 8. Г.Афзал. «Өф-өф итеп» / «Сдувая пылинку». 9. Р.Мингалим. «Сап-сары көзләр» / «Желтая-прежелтая осень». 10. Р.Ахметзянов. «Сандугач керде күңелгә», «Әкияттән» / «Душа поет», «Из сказки». 11. Ш. Хусаенов. «Әниемнең ак күлмәге (Әни килде)» «Белое платье матери (Мама приехала)». Язучыларның биографиясе белән танышу: 1. Ф.Амирхан. 2. Г.Ибрагимов. 3. А.Гилязев. 4. Г.Камал. 5. Ш.Хусаенов. 6. Р.Мингалим.	34	- әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау. - әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү. – укыганның, ишеткәннең төп эчтәлеген җиткерә белү, үз мөнәсәбәтеңне белдерү; – сораулар ярдәмендә, план буенча яисә мөстәкыйль рәвештә өйрәнгән текстны үз сүзләрең белән сөйли белү; – текстны дәвам итеп, үзгәртеп сөйли белү; – программада тәкъдим ителгән темалар буенча тиешле эзлеклелектә сөйли белү; – төрле вакыйгалар, яңалыклар турында хәбәр итә белү; – персонажларны тасвирлый белү. – сыйныфташларыңның сөйләмен тыңлап аңлый һәм аларга үз фикереңне аңлата, алар белән әңгәмә кора, әңгәмәдә катнаша белү; – тәкъдим ителгән текстны тыңлап, эчтәлеге буенча сорау җөмләләр төзи, сорауларга җавап бирә белү;

		– татар теленең әйтелеш нормаларын саклап, сәнгатьле һәм аңлап укый белү; – текстның эчтәлегенә нигезләнеп, контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлый белү; – күрмә-символик мәгълүматлы, иллюстрацияле, таблицалы текстлар белән эшләү күнекмәләренә ия булу; – текст укыганда, кирәкле мәгълүматны аерып алу, системага салу, чагыштыру, анализлау, гомумиләштерү, интерпретацияләү һәм үзгәртү кебек эшчәнлекләрне үзләштерү; - текстның эчтәлегенә нигезләнеп, контекст буенча яңа сүзләрнең мәгънәсен аңлый белү.

Рус телендә сөйләшүче балаларның сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча белем һәм күнекмәләрен бәяләү (әдәбият)
(5-9 нчы сыйныфлар)

	Эш төрләре	Сыйныфлар				
		5	6	7	8	9
1.	Тыңлап аңлау	0,5-0,7 минут	0,8-0,9 минут	1 минут	1,2 минут	1,5 минут
2.	Диалогик сөйләм	5-6 реплика	6-7 реплика	7-8 реплика	9-10 реплика	11-12 реплика
3.	Монологик сөйләм	7-8 фраза	8-10 фраза	8-10 фраза	10-12 фраза	10-12 фраза
4.	Уку	55-60сүз	60-70 сүз	70-80 сүз	80-90 сүз	90-95 сүз
5.	Язу:					
	сүзлек диктанты	8-10сүз	10-15 сүз	15-18 сүз	18-22 сүз	22-25 сүз
	Сочинение	5-7 җөмлә	7-8 җөмлә	8-9 җөмлә	9-10 җөмлә	10-12 җөмлә

Диалогик сөйләмне бәяләү

Бирелгән ситуация яки өйрәнелгән тема буенча әңгәмә кора алганда, әйтелеше һәм грамматик төзелеше ягыннан дөрес, эчтәлеге ягыннан эзлекле һәм тулы диалогик сөйләм төзегәндә, «5»ле куела.

Бирелгән ситуация яки өйрәнелгән тема буенча әңгәмә кора алганда, әмма репликаларның әйтелешендә һәм аерым сүзләрнең грамматик формаларында 2—3 хата җибәреп, эчтәлеге ягыннан эзлекле диалогик сөйләм төзегәндә, «4»ле куела.

Өстәмә сораулар ярдәмендә генә әңгәмә кора алганда, репликаларның әйтелешендә һәм сүзләрнең грамматик формаларында 4-6 хата җибәреп, эчтәлеген бозып диалогик сөйләм төзегәндә, «3»ле куела.

Бирелгән ситуация яки өйрәнелгән тема буенча диалог төзи алмаганда, «2»ле куела.

Монологик сөйләмне бәяләү

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча әйтелеше, грамматик төзелеше ягыннан дөрес һәм эчтәлеге ягыннан тулы, эзлекле монологик сөйләм өчен «5»ле куела.

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча эзлекле төзелгән, әмма аерым сүзләрнең әйтелешендә, грамматик формаларында яки җөмлә төзелешендә 2—3 хаталы монологик сөйләм өчен **«4»ле** куела.

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән тема буенча эзлекле төзелмәгән, сүзләрнең әйтелешендә, җөмлә төзелешендә 4—7 хаталы монологик сөйләм өчен «3»ле куела.

Өйрәнелгән яки тәкъдим ителгән темага монолог төзи алмаганда, **«2»ле** куела.

Укуны бәяләү

Тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген тулаем аңлап, сәнгатьле һәм аңлаешлы итеп укыганда, **«5»ле** куела.

Тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген аңлап, сәнгатьле һәм аңлаешлы итеп укыганда, әмма 2—3 орфоэпик хата булганда, **«4»ле** куела.

Тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген өлешчә аңлап укыганда, 4—6 тупас орфоэпик хата булганда, **«3»ле** куела.

Тәкъдим ителгән текстның эчтәлеген бөтенләй аңламыйча, орфоэпик кагыйдәләрне бозып укыганда, **«2»ле** куела.

Язма эшләрне тикшерү һәм бәяләү

Укучыларның бәйләнешле язма сөйләм күнекмәләрен тикшерү өчен, төрле биремнәр кулланыла: сорауларга язмача җавап бирү; укылган яки тыңланган текстның эчтәлеген язмача сөйләп бирү (изложение); бирелгән ситуация яки тәкъдим ителгән тема буенча фикерләрне язмача белдерү (сочинение); шәхси хат язу һ. б. Язма сөйләмне бәяләгәндә, эчтәлекнең тулылыгына һәм эзлеклелегенә, җөмлә калыпларының грамматик яктан дөреслегенә һәм төрлелегенә, стиль бердәмлегенә игътибар итәргә кирәк. Изложение һәм сочинение өчен ике билге куела: беренчесе эшнең эчтәлеге өчен, икенчесе — грамоталы язуга.

Язма эшләрне тикшергәндә, укытучы аларның эчтәлеген бәяли, укучыларның орфографик һәм пунктуацион хаталарын төзәтә. Күп эшләрдә бер үк төрле хата кабатланса, укытучы бу материалны тагын бер тапкыр аңлатырга тиеш. Әгәр хаталар индивидуаль характерда булса, укучылар белән шәхси эш алып барырга кирәк. Сүз берничә урында дөрес, ә аерым бер урында хаталы язылган икән, бу ялгыш дип саналмый. Бер үк хата берничә сүздә кабатланса, бу бер ялгыш дип исәпләнә.

Пөхтә, төгәл һәм орфографик хатасыз язылган эшкә **«5»ле** куела.

Пөхтә, төгәл язылган, әмма 1—3 төзәтүе яки 1—2 орфографик хатасы булган эшкә **«4»ле** куела.

Пөхтә һәм төгәл язылмаган, 4—5 төзәтүе яки 3—5 орфографик хатасы булган эшкә **«3»ле** куела.

Пөхтә һәм төгәл язылмаган, 6 яки артыграк орфографик хатасы булган эшкә **«2»ле** куела.

Приложение №2

Учебный план основного общего образования МБОУ «Школа № 47» Советского района г. Казани для 5-7 классов (вариант 4)

Предметные области	**Учебные предметы / Классы**	**Количество часов в неделю**					
		V 2017-2018	**VI 2017-2018**	**VII 2017-2018**	**VIII 2018-2019**	**IX 2019-2020**	**Всего**
	Обязательная часть						
Филология	Русский язык	5	6	4	3	3	21
	Литература	3	3	2	2	3	13
	Родной язык и литература	3	3	3	3	3	15
	Иностранный язык (английский)	3	3	3	3	3	15
Математика и информатика	Математика	5	5				10
	Алгебра			3	3	3	9
	Геометрия			2	2	2	6
	Информатика			1	1	1	3
Общественно-научные предметы	История	2	2	2	2	2	10
	Обществознание		1	1	1	1	4
	География	1	1	2	2	2	8
Естественно-научные предметы	Физика			2	2	3	7
	Химия				2	2	4
	Биология	1	1	1	2	2	7
Искусство	Музыка	1	1	1	1		4
	Изобразительное искусство	1	1	1			3
Технология	Технология	2	2	2	1		7
Физическая культура и Основы безопасности жизнедеятельности	ОБЖ				1	1	2
	Физическая культура	3	3	3	3	3	15
Итого		30	32	33	34	34	163

Часть, формируемая участниками образовательных отношений		2	1	2	2	2	9
Математика и информатика	Математика	1	1				
	Алгебра			1	1		4
Общественно-научные предметы	Обществознание	1					1
	ОДНКР			1			1
Филология	Русский язык				1		1
Элективные курсы						2	2
Максимально допустимая недельная нагрузка		32	33	35	36	36	172